

Ringolds Balodis

Rīgā, 2017.gada 26.novembrī

Satversmes tiesai

Jura Alunāna ielā 1

Rīgā, LV-1010

Par atzinumu lietā Nr.2017-18-01

Ar Satversmes tiesas tiesneša Jāņa Neimaņa 2017.gada 11.oktobra lēmumu es tiku atzīts par pieaicināto personu lietā Nr.2017-18-01. Ievērojot lēmumā izteikto lūgumu, esmu sagatavojis atzinumu par Religisko organizāciju likuma 7.panta otrs daļas un 8.panta ceturtās daļas atbilstību Satversmes 99. un 102.pantam un Religisko organizāciju likuma 7.panta trešās daļas atbilstību Satversmes 91., 99. un 102.pantam.

Atzinumu sniedzu savā vārdā, balstoties uz savu ilggadējo pieredzi valsts un baznīcu attiecību jomā. Par atzinumā aplūkoto normu konstitucionalitāti savu viedokli publiski esmu paudis jau agrāk¹ un domas šajā sakarā neesmu mainījis. Atzinumā ir pausts mans zinātniskais viedoklis, kas saistās ar manu zinātnisko darbību baznīcu tiesību un konstitucionālo tiesību jomā. Atzinums nekādā veidā nav saistīts ar manu pašreizējo profesionālo darbību un amatiem, kurus ieņemu ārpus zinātniskās darbības² vai agrāko profesionālo darbību un ieņemtajiem amatiem³.

Atzinums sastāv no trīs daļām. A daļā aplūkots iespējamī aizskartās personas – “Latvijas Pareizticīgā Autonomā Baznīca” – lūguma būtība, kas atzinuma sniedzēja ieskatā ir saistīta nevis ar labvēlīgā administratīvā akta izdošanu par baznīcas reģistrēšanu, bet vēlmi no valsts saņemt tiesisku konstatāciju par citas baznīcas kanonisko tiesību pārņemšanu. Nemot vērā, ka Satversmes tiesas nolēmums šajā lietā var būtiski ietekmēt valsts un baznīcas attiecību modeli, B daļā aplūkots pastāvošais attiecību modelis Latvijā, kas balstās ne tikai uz religisko organizāciju reģistrāciju, bet arī valsts atzīšanas institūtu. Atzinuma C daļā izdarīti secinājumi par apstrīdēto normu atbilstību attiecīgajiem Satversmes pantiem. Religisko organizāciju likuma normu iespējamā neatbilstība Satversmei, liek vērtēt sekas un sniegt priekšlikumus, kurus šādā gadījumā var izmantot gan Satversmes tiesa, gan likumdevējs.

---

¹ Balodis R. Valsts un Baznīcas attiecības: teorija un Latvijas valsts pieredze (promocijas darba kopsavilkums). Religijas Brīvības Asociācija un Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Valststiesību zinātņu katedra. Rīga: Mantojums, 2001, 18.lpp.; Balodis R. Baznīcu tiesības. Rīga: Religijas Brīvības Asociācija, 2002, 202.-203.lpp.

² Saeimas deputāts, Saeimas Nacionālās drošības komisijas sekretārs, Tiesību zinātņu pētniecības institūta valdes priekšsēdētājs, Eiropas Drošības un sadarbības padomes Demokrātisko institūciju un cilvēktiesību biroja Ekspertu komisijas loceklis, reliģiskās pārliecības vai ticības brīvības jautājumos.

³ Tieslietu ministrijas Sabiedrisko, religisko un nacionālo lietu departamenta direktors, Religisko lietu pārvaldes priekšnieks, Uzņēmumu regista galvenais valsts notārs.

Saturs

Lietotie saīsinājumi	3
A. Par Pieteikuma iesniedzēja rosināto Satversmes tiesas tiesvedību.....	4
1. Par Pieteicēja vēlmi nevis dabināt jaunu Baznīcu, bet centieniem panākt konstatāciju par kanonisko tiesību pārņemšanu no citas baznīcas.....	4
2. Par Satversmes tiesas tiesvedību, kas var būtiski ietekmēt gadu desmitos izveidojušos valsts un baznīcu attiecību modeli.....	5
B. Valsts un baznīcas attiecību modeļa raksturojums	6
3. Satversmiskais valsts un baznīcas attiecību ietvars	6
4. Latvijas Republikas līgums ar Svēto Krēslu un no tā izrietošais Romas katoļu baznīcas īpašais statuss.....	7
5. Speciālie baznīcu likumi, kas pieņemti uz valdības slēgtu līgumu pamata	7
6. Pārējās reliģiskās organizācijas, kuras reģistrētas Religijsko organizāciju likuma kārtībā.	8
C. Par Religijsko organizāciju likuma apstrīdēto normu atbilstību Latvijas Republikas Satversmei	9
7. Religijsko organizāciju likuma 7.panta otrās un trešās daļas un 8.panta ceturtās daļas pirmā teikuma ģenēze	9
8. Par Religijsko organizāciju likuma 7. panta trešās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91., 99. un 102.pantam	12
8.1. Par aplūkojamās tiesību normas atbilstību Satversmes 102.pantam	12
8.2. Par aplūkojamās tiesību normas atbilstību Satversmes 91. un 99.pantam.....	13
9. Par Religijsko organizāciju likuma 8.panta ceturtās daļas pirmā teikuma atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 99. un 102.pantam	16
9.1. Par aplūkojamās tiesību normas atbilstību Satversmes 102.pantam.....	16
9.2. Par aplūkojamās tiesību normas atbilstību Satversmes 99.pantam.....	16
10. Par Religijsko organizāciju likuma 7.panta otrās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 99. un 102.pantam	19
10.1. Par aplūkojamās tiesību normas atbilstību Satversmes 102.pantam	19
10.2. Par aplūkojamās tiesību normas atbilstību Satversmes 99.pantam	19

Lietotie saīsinājumi

Baznīca – reliģiska savienība (baznīca) Reliģisko organizāciju likuma izpratnē

Pieteicēja – Latvijas Pareizticīgās Autonomās draudzes

Pieteikuma iesniedzējs – Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments saskaņā ar 2017.gada 6.jūlija lēmumu lietā Nr.A420410213, SKA-165/2017

RelOrg – reliģiska organizācija

ROL – Reliģisko organizāciju likums⁴

SPBL – speciālie baznīcas likumi par Septītās Dienas Adventistu Latvijas draudžu savienību,⁵ Latvijas Baptistu Draudžu Savienību,⁶ Latvijas Apvienoto Metodistu Baznīcu,⁷ Latvijas Vesticībnieku Pomoras Baznīcu,⁸ Latvijas evaņģēliski luterisko Baznīcu,⁹ Latvijas Pareizticīgo Baznīcu¹⁰ un Rīgas ebreju reliģisko draudzi¹¹

Sv.K līgums – Latvijas Republikas līgums ar Svēto krēslu¹²

Tradicionālās RelOrg – reliģiskas organizācijas, kuras minētas Civillikuma 51.pantā¹³ un par kuru tiesībām un statusu ir pieņemti speciālie baznīcas likumi – Septītās Dienas Adventistu Latvijas draudžu savienība, Latvijas Baptistu Draudžu Savienība, Latvijas Apvienotā Metodistu Baznīca, Latvijas Vesticībnieku Pomoras Baznīca, Latvijas evaņģēliski luteriskā Baznīca, Latvijas Pareizticīgā Baznīca, Rīgas ebreju reliģiskā draudze, kā arī Romas katoļu Baznīca, kuras statuss nostiprināts starptautiskā līgumā ar Svēto krēslu

---

⁴ Reliģisko organizāciju likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1995. 26.septembris, Nr.146 (429).

⁵ Septītās Dienas Adventistu Latvijas draudžu savienības likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2007. 12.jūnijs, Nr.93 (3669).

⁶ Latvijas Baptistu Draudžu Savienības likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2007. 30.maijs, Nr.86 (3662).

⁷ Latvijas Apvienotās Metodistu Baznīcas likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2007. 7.jūnijs, Nr.91 (3667).

⁸ Latvijas Vesticībnieku Pomoras Baznīcas likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2007. 20.jūnijs, Nr.98 (3674).

⁹ Latvijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2008. 3.decembris, Nr.188 (3972).

¹⁰ Latvijas Pareizticīgās Baznīcas likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2008. 3.decembris, Nr.188 (3972).

¹¹ Rīgas ebreju reliģiskās draudzes likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2007. 20.jūnijs, Nr.98 (3674).

¹² Latvijas Republikas un Svētā Krēsla līgums: starptautisks dokuments. *Latvijas Vēstnesis*, 2002. 25.septembris, Nr.137 (2712).

¹³ *State and Church in the European Union*. European Consortium for State and Church research, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden – Baden second ed., 2005, p.258.

A. Par Pieteikuma iesniedzēja rosināto Satversmes tiesas tiesvedību

1. Par Pieteicēja vēlmi nevis dibināt jaunu Baznīcu, bet centieniem panākt konstatāciju par kanonisko tiesību pārņemšanu no citas baznīcas

1.1. Lieta Satversmes tiesā ir ierosināta pēc Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta pieteikuma, kas tika iesniegts, pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 17.panta pirmās daļas 9.punktu, 19.¹panta pirmās daļas 2.punktu un Administratīvā procesa likuma 104.panta otro daļu.

Konkrētajā gadījumā iestāde piemēroja ROL 7.panta ceturto daļu un 8.panta otro un ceturto daļu. Minētās normas reglamentē Baznīcas dibināšanas kārtību. **Pieteicēja gan administratīvajā procesā iestādē¹⁴, gan administratīvajā procesā tiesā¹⁵, norādīja, ka konkrētajā gadījumā nav piemērojami ROL 8.panta ceturtās daļas nosacījumi.** Šāds arguments tika pamatots ar to, ka Latvijas Pareizticīgās Autonomās draudzes, kuras veido Konstantinopoles Vispasaules Patriarhāta Latvijas Pareizticīgo Autonomo Baznīcu, **nav jaunas reliģiskās organizācijas**, tās Latvijas suverēnās valsts apstākļos izveidotas un juridiski iereģistrētas Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijā jau 1936.gada 7.septembrī ar Nr.140503. Pieteicēja administratīvajā procesā lūdza nevis jaunas Baznīcas reģistrēšanu, bet jau pirmās neatkarības laikā reģistrētas Baznīcas tiesībspējas un rīcībspējas atjaunošanu, prasot sevi atzīt par minētās baznīcas tiesību pārņēmēju. To spilgti apliecinā arī Pieteicējas arguments, ka administratīvajā procesā nepamatoti esot ignorēta Latvijas PSR Augstākās padomes 1990.gada 4.maija deklarācija „Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu”.

No iepriekšminētā ir viennozīmīgi secināms, ka **Pieteicēja pēc būtības vēlas nevis labvēlīgā administratīvā akta izdošanu par jaunas Baznīcas reģistrēšanu, bet konstatāciju par kanonisko tiesību pārņemšanu.** Jāatzīmē, ka uz to norāda arī Tieslietu ministrija¹⁶ un uz to norāda arī Latvijas Pareizticīgās Baznīcas Sinode, kas Pieteicēja vēlmes reducē uz tā nepamatotām pretenzijām pret Latvijas Pareizticīgās Baznīcas nekustamajiem īpašumiem.¹⁷ Pareizticīgā Baznīca, kuras statuss un nosaukuma ”pareizticīgā” ir nostiprināts SPBL 3.pantā Pieteicēju zskata pat ”jaunizveidotu reliģiju, jo neatbilst pareizticības identifikācijas nosacījumiem [...] vēlme reģistrēt baznīcu neattiecas uz otras pareizticīgās baznīcas reģistrēšanu Latvijā [...] vēlas reģistrēt jaunizveidotas reliģijas reliģisku centru, kuram nav nekas kopējs ar pareizticību, nelabticīgi izmantojot pareizticības nosaukumu.”¹⁸

1.2. ROL apstrīdētās normas paredz, ka Baznīcu dibina 10 Latvijas Republikā reģistrētas draudzes, taču, ja minētās draudzes pirmo reizi uzsāk darbību Latvijas Republikā un nepieder pie valstī jau reģistrētajām Baznīcām, pirmo 10 gadu laikā katru gadu jāpārreģistrējas reģistra iestādē. Tātad apstrīdētās normas nosaka **jaunas Baznīcas** dibināšanas kārtību. **Latvijas tiesu praksē ir atzīts, ka jautājumi par vienas reliģiskās organizācijas atzišanu par citas**

¹⁴ Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra 2013.gada 28.maija lēmumus Nr.1-5/101. Pieejams: <http://www.ur.gov.lv/gvn.html?a=65&l=1958>

¹⁵ Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 17.aprīļa spriedums lietā Nr.A420410213, 2.punkts. Skat. arī Administratīvās apgabaltiesas 2015.gada 19.septembra spriedums lietā Nr.A420410213, 2.1.punkts.

¹⁶ Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2017.gada 6.jūlija lēmums lietā Nr.A420410213; SKA-165/2017.

¹⁷ Latvijas Pareizticīgās Baznīcas Sinodes, Rīgas un visas Latvijas Metropolīta Aleksandra 2017.gada 21.novembra vēstule Nr. 4-111 R.Balodim par Latvijas Pareizticīgās Baznīcas situācijas vērtējumu sakarā ar Satversmes tiesā ierosināto lietu Nr.2017-18-01

¹⁸ Turpat.

religiskās organizācijas tiesību pārņemēju, risināmi vispārējas jurisdikcijas tiesā,¹⁹ kas konkrētajā gadījumā netika darīts.

1.3. Ja Satversmes tiesa atzīs, ka apstrīdētas normas neatbilst Satversmei, pirmkārt, jāatceļ ROL nostiprinātais princips – „viena konfesija – viena Baznīca”, atbilstoši kuram, Latvijas Republikas teritorijā nevar būt vairāk nekā viena reģistrēta Baznīca, kura pieder vienai konfesijai. Otrkārt, jāatceļ prasība, atbilstoši kurai, draudzēm, kuras pirmo reizi uzsāk darbību Latvijas Republikā un nepieder pie valstī jau reģistrētajām Baznīcām, pirmo desmit gadu laikā katru gadu jāveic pārreģistrācija. Minētais nekādā veidā neveicinās Pietecēja mērķa sasniegšanu, jo netiks risināts jautājums par pirmās neatkarības laikā dibinātas Latvijas Pareizticīgas Autonomās Baznīcas pēctecību.

1.4. Satversmes tiesas likuma 20.panta piektās daļas 3.punkts paredz, ka Satversmes tiesas kolēģija, izskatot pieteikumu, ir tiesīga atteikties ierosināt lietu, ja pieteikums neatbilst šā likuma 18. vai 19.–19.³panta prasībām. Satversmes tiesas likuma 19.¹panta pirmās daļas 2.punktā ir norādīts, ka pieteikums Satversmes tiesai iesniedzams, ja tiesa, izskatot administratīvo lietu pirmajā **instancē, apelācijas vai kasācijas kārtībā, uzskata, ka norma, ko iestāde ir piemērojusi vai kas administratīvajā tiesas procesā būtu jāpiemēro šajā lietā, neatbilst Satversmei vai starptautisko tiesību normai.** Tiesvedības izbeigšanu reglamentē Satversmes tiesas likuma 29.pants. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 29.panta pirmās daļas 3.punktu tiesvedību lietā var izbeigt līdz sprieduma pasludināšanai ar Satversmes tiesas lēmumu, ja Satversmes tiesa konstatē, ka lēmums par lietas ierosināšanu neatbilst šā likuma 20.panta piektās daļas prasībām.

Tādējādi, ja tiek konstatēts, ka apstrīdētā norma konkrētajā lietā, tiesvedība izbeidzama atbilstoši Satversmes tiesas likuma 29.pantam.²⁰ Pieteicēja prasa nevis jaunas religiskās organizācijas reģistrāciju, bet pēctecības tiesību atzīšanu, kas nozīmē, ka ROL normas nav piemērojamas. Šāda rakstura strīds risināms vēršoties vispārējās jurisdikcijas tiesā, kurai ir jāpiemēro citas tiesību normas, nevis apstrīdētas normas.

2. Par Satversmes tiesas tiesvedību, kas var būtiski ietekmēt gadu desmitos izveidojušos valsts un baznīcu attiecību modeli

Ir pamats uzskatīt, ka uzsāktā Satversmes tiesas tiesvedība par ROL 7.panta otrās un trešās daļas un 8.panta ceturtās daļas atbilstību Satversmei, neatkarīgi no gala nolēmuma, neietekmēs Pieteicējas interešu ievērošanu, jo neattiecas uz viņu. Toties Satversmes tiesas nolēmums konkrētajā lietā būtiski var ietekmēt izveidojušos valsts un baznīcu attiecību modeli. Virkne tiesību, kas šobrīd ir tikai tradicionālo konfesiju ekskluzīvas prerogatīvas, piemēram, laulību reģistrācija vai ticības mācīšana skolās automātiski var kļūt par jaunizveidotu RelOrg vispārējām tiesībām, kas iegūstamas ar reģistrācijas brīdi. Tas nebūtu pareizi un izjauktu pastāvošo līdzsvaru un kompetenču sadali starp valsti un baznīcu. Attiecības, kas ir izveidojušās un sakņojas pirmā neatkarības laika praksē un rūpīgi koutas pēdējos divdesmit piecus gadus zudīs, radot problēmas pašai valstij. Uzskatu, ka jebkuras izmaiņas, pat tādas, kas domātas, lai nostiprinātu starptautisku cilvēktiesību standartus, ir ieviešamas ar lielu uzmanību un rūpību. Atceļot apstrīdētās ROL normas ir jāveic valsts un baznīcas normatīvā regulējuma rūpīgs audits

¹⁹ Administratīvās apgabaltiesas 2012.gada 28.februāra spriedums lietā Nr.A42504708, 19.punkts.

²⁰ Satversmes tiesas 2017.gada 18.maija spriedums lietā Nr.2016-12-01, secinājumu daļas 9.punkts.

un atvieglojot jaunu reliģisku kustību reģistrācijas procedūras likumdevējam būtu jādomā arī par Tradicionālu RelOrg statusa nostiprināšanu.

B. Valsts un baznīcas attiecību modeļa raksturojums

3. Satversmiskais valsts un baznīcas attiecību ietvars

3.1. Jau 1922.gada 15.februārī Satversmes sapulcei apstiprinot Satversmes I daļu bija skaidrs Latvijas valsts un baznīcas attiecību Satversmiskais ietvars. Mūsu Satversmes tēvi valsts **laicīguma un neutralitātes koncepciju** bija izdiskutējuši Satversmes ievadvārdu apspriešanas laikā un tas lasāms Satversmes sapulces stenogrammās.²¹ Satversmes II daļas (Pamatnoteikumi par pilsoņu tiesībām un pienākumiem) nepieņemšana un atsevišķa regulējuma neesamība Satversmē vairs neko neietekmēja.²²

3.2. Otrā neatkarības periodā Latvijas valsts un baznīcas attiecību koncepts tika iekļauts Satversmes 99.panta divos teikumos. Virsteikumā ir nostiprināta Reliģijas brīvības klauzula, bet otrajā teikumā, kas ir palīgtieikums, ir noteikta baznīcas atdalītības no valsts klauzula. Ņemot vērā, ka Satversmē noteiktos principus (reliģijas brīvība, vienlīdzība, baznīcas atdalītība no valsts) ir papildinājis Sv.K līgums un SPBL par Tradicionālajām RelOrg, jāpiekrīt bijušā Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas un Nacionālās drošības komisijas priekšsēdētāja un esošā Rīgas pilsētas Kristīgo lietu padomes priekšsēdētāja Jāņa Šmita vērtējumam, ka Latvijā, līdzīgi kā citās Eiropas valstīs (piemēram, Itālijā, Spānijā, Polijā, Ungārijā, Lietuvā u.c.), valsts, ievērojot konstitucionālos reliģijas brīvības un baznīcas šķirtības principus, realizē pozitīvās neutralitātes politiku (*positive neutrality policy*), atzīstot, atbalstot un finansējot noteiktu baznīcu loku.²³

3.3. Latvijā pozitīvās neutralitātes politika tiek īstenota attiecībā pret Septītās Dienas Adventistu Latvijas draudžu savienību, Latvijas Baptistu Draudžu Savienību, Latvijas Apvienoto Metodistu Baznīcu, Latvijas Vecītieku Pomoras Baznīcu, Latvijas evaņģēliski luterisko Baznīcu, Latvijas Pareizticīgo Baznīcu, Rīgas ebreju reliģisko draudzi un Romas katoļu baznīcu.²⁴ Šīs Tradicionālās RelOrg ir pierādījušas sevi ilgstoši darbojoties Latvijas teritorijā un ir lojālas pret Latvijas Republiku un tās vērtībām.

3.4. Valsts un baznīcas attiecību modeli Latvijā var raksturot kā **mērenu atdalītību**, kas balstās uz Tradicionālo RelOrg tiesību īpašu nostiprināšanu, vienlaikus ievērojot reliģijas brīvības klauzulu attiecībā pret visām juridiskām personām un indivīdiem. Šāds modelis pastāv vairākās Eiropas valstīs, piemēram, Spānijā, Itālijā un Ungārijā.

²¹ Konstitucionālais likumdevējs neatbalstīja Satversmes ievadu "Pateikdamies Visuvarenajam Dievam par iegūto brīvību Latvijas tauta savā brīvi vēlētā Satversmes sapulcē ir nolēmusi sev šādu valsts Satversmi", bet pieņema "Latvijas tauta savā brīvi vēlētā Satversmes sapulcē ir nolēmusi sev šādu valsts Satversmi" (skat.: Latvijas Satversmes Sapulces IV sesijas 1921.gada 4.oktobra sēdes (7.sēde) stenogramma; Latvijas Satversmes Sapulces V sesijas 1922.gada 8.februāra sēdes (11.sēde) stenogramma).

²² Satversmes II nodalas projektā valsts un baznīcu attiecību virspanti bija divi – 109.pants par apziņas, ticības un kulta brīvību un 110.pants par baznīcas šķirtību no valsts.

²³ Rīgas pilsētas kristīgo lietu padomes priekšsēdētāja J.Šmita 2017.gada 21.novembra vēstule Nr. KDK-17-15-nd Satversmes tiesai.

²⁴ Turpat.

4. Latvijas Republikas līgums ar Svēto Krēslu un no tā izrietošais Romas katoļu baznīcas īpašais statuss

Romas katoļu baznīca ir viena no astoņām Tradicionālajām RelOrg, kura starp tām izdalās, gan ar valstiskās atzīšanas veidu, gan atzīšanas pakāpi. Romas katoļu baznīcas statusu Latvijā kopš 2002.gada 12.septembra regulē Latvijas Republikas un Svētā Krēsla līgums, kurš ir tapis pēc Svētā Krēsla iniciatīvas. Ievērojot līgumā noteikto, katoļu baznīca ir vienīgā Latvijas Baznīca, kura ir atzīta, kā **publisko tiesību subjekts**, un tā šo statusu iegūst neatkarīgi no paziņošanas reģistra iestādei²⁵, turklāt tā nevis reģistrē draudzes, bet vien dara zināmu par to pastāvēšanu reģistra iestādei. Par katoļu baznīcas ieceltiem bīskapiem paziņo Latvijas Valsts prezidenta kanceleja.

Tādējādi Romas katoļu baznīcai tiek garantēta augstāka autonomijas pakāpe, kas ietver tiesības brīvi noteikt savu iekšējo pārvaldi, veikt kulta darbības, veikt pastorālas aktivitātes, tajā skaitā sociālajā, izglītības un kultūras jomā. Virknē būtisku jautājumu (piemēram, reģistrācija, kapelānu dienests u.c.) Romas katoļu baznīcas darbību regulē gan ROL, gan līgums ar Svēto Krēslu.

5. Speciālie baznīcu likumi, kas pieņemti uz valdības slēgtu līgumu pamata

5.1. Pārējo septiņu Tradicionālo RelOrg statuss ir nostiprināts SPBL, **lai gan nevienai no tām nav piešķirts publisko tiesību juridiskās personas statuss.** Līgums ar Svēto Krēslu ir veicinājis SPBL pieņemšanu. Pēc tam, kad valsts sāka saņemt kritiku no atsevišķām Tradicionālajām RelOrg saistībā ar līguma projekta ar Svēto Krēslu izstrādi²⁶, 1996.gadā Ministru prezidents Andris Šķēle izveidoja darba grupu, kuras pienākumos ietilpa sagatavot līdzīga rakstura līgumus ar pārējām Tradicionālajām RelOrg.²⁷ Līgumi tiek noslēgti laika posmā no 2004. līdz 2006.gadam un tie ir uzskatāmi par publisko tiesību līgumiem²⁸. ROL tika papildināts ar 5. panta septīto daļu,²⁹ kas paredz, ka valsts un atsevišķu Baznīcu attiecības var regulēt speciāli likumi. Balstoties uz minēto, Saeima 2007. un 2008.gadā pieņēma septiņus SPBL, kuru saturs lielā mērā izrietēja no līguma, kas noslēgts starp Ministru kabinetu un attiecīgo Baznīcu. Šāda pieeja bija iespējama, nemot vērā ROL 7.panta trešās daļas noteikumus

²⁵ Grozījumi likumā "Par Latvijas Republikas un Svētā Krēsla līgumu" (13.06.2013.). *Latvijas Vēstnesis*, 2013. 04.jūlijs, Nr.128 (4934).

²⁶ Konkrēti Latvijas Baptistu draudžu savienība pārmeta valstij, ka līgums rada priekšrocības Romas katoļu baznīcām attiecībā pret citām tradicionālajām baznīcām; tiek izjaukta līdz šim atrastā vienotība un līdzvars tradicionālo baznīcu vidū utt. (Sk. Balodis R. Valsts un Baznīca. Rīga: Nordik, 2000, 544.lpp.)

²⁷ Balodis R. Valsts un Baznīca. Rīga: Nordik, 2000, 544.lpp.

²⁸ Skat. Egila Levita atzinuma Par Latvijas valsts un baznīcu līgumiem, kas apstiprināmi ar likumu 3 paragrāfu. http://blogi.lu/tzpi/files/2014/07/Atzinums-Bazn_ligumi-E.Levits.pdf

²⁹ Grozījumi Religiško organizāciju likumā (12.09.2002.). *Latvijas Vēstnesis*, 2002. 26.septembris, Nr.138 (2713).

un pašu Baznīcu gribu.³⁰ Tāpat prakse balstās uz jēdziena ”konfesija” mainīgo lielumu, kas piepildāms ar saturu, katrā konkrētajā gadījumā.³¹

5.2. Tādejādi vairāk nekā desmit gadu ilgā laika posmā (1996 – 2008) tiek likti pamati Latvijas valsts un Baznīcu attiecību modelim, kas balstās uz Satversmes 99.pantā ietvertajām reliģijas brīvības un baznīcas atdalītības no valsts klauzulām, ko papildina reģistrācija un atsevišķu baznīcu valstiskā atzīšana. SPBL atzīst konkrēto reliģisko organizāciju tradicionalitāti, nosaukuma aizsardzību pret tā prettiesisku izmantošanu, tiesības uz Svētos rakstu interpretēšanu, tiesības uz valsts atzītu laulību slēgšanu, tiesības uz reliģisku ceremoniju veikšanu pašvaldību kapsētās, kapelānu dienestu, tiesības uz tādu darba tiesisko attiecību nodibināšanu un izbeigšanu, kas balstītas uz personas reliģisko piederību un lojalitāti pret tās mācību (doktrīnu), kā arī uz attiecīgu uzskatu un principu kopumu, grēksūdzes vai pastorālās sarunu aizsardzību un daudz ko citu.

Minētā regulējuma sakarā, kā arī valsts pozitīvās attieksmes pret reliģiju dēļ, **Satversmes 99.panta otrajā teikumā noteikto atdalītību, tādējādi, kā jau minēts iepriekš (skatīt punktu 3.3. un 3.4.) var raksturot drīzāk kā mērenu**, jo striktajā atdalīšanas modelī (piemēram, ASV vai Francija) valsts reliģiju ieskaita privātiesību sfērā, neslēdz ar reliģiskajām organizācijām vienošanās, nedeleģē laulību reģistrāciju vai nepieļauj ticības mācības priekšmeta iekļaušanu vispārizglītojošo skolu mācību programmās.³²

6. Pārējās reliģiskās organizācijas, kuras reģistrētas Reliģisko organizāciju likuma kārtībā

Latvijā sabiedriskās attiecības, kas veidojas, īstenojot apziņas brīvību un darbojoties RelOrg, regulē ROL, taču RelOrg reģistrācija nav obligāts priekšnosacījums tās pastāvēšanai. Izšķiršanās par juridiskās personības iegūšanu ROL noteiktā kārtībā un nokļūšanu attiecīgā valsts reģistrā ir katras ticīgo kopas brīva izvēle. Tikai, ja paši ticīgie izvēlas pilnvērtīgāku un ilgstspējīgāku kulta praktizēšanu, izveidojot juridisku personu, viņiem jāievēro ROL noteiktās prasības un procedūras. RelOrg reģistrācija, vienlaikus nozīmē arī tiesisku saistību uzņemšanos (piemēram, nodokļu maksāšana, atskaišu sniegšana u.c.). Latvijā reģistrāciju un reģistrācijas uzskaiti veic Uzņēmumu reģistrs, kas darbojas uz likuma „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru”³³ pamata, ievērojot ROL. Saskaņā ar ROL 3. panta pirmo daļu un 7.¹ panta pirmo daļu Uzņēmumu reģistrā ir iespējams reģistrēt draudzes, reliģiskas savienības, diecēzes un iestādes.

---

³⁰ Lai gan likumi atšķirībā no līgumiem ir vienpusējs obligāta rakstura tiesību akts, ko izdod valsts, izstrādājot likumprojektus, valsts 2004-2008.gadā centās vienoties ar attiecīgo Baznīcu pārstāvjiem par likumprojektā iestrādājamo normu noteikumiem. Līdzīgi, kā līgumu slēdzot arī likumprojektus izstrādājot, pašām Baznīcām prasīja piekrišanu attiecīgā SPBL. Īpatnējam un atšķirīgam regulējumam. Šie RelOrg pārstāvju viedokļi un iebildumi par likumprojekta iestrādājamām normām tika nemti vērā un pirms likumprojektu iesniegšanas Saeimā tika panākta vienošanās ar Baznīcu pārstāvjiem par likumprojektu saturu un tajā iekļaujamām normām. Tāpat izskatot SPBL likumprojektus Saeimas atbildīgajā komisijā, starp lasījumiem apsariežot normu redakcijas, tika pieaicināti Baznīcu pārstāvji viedokļa paušanai. Normu redakcijas tiek apspreistas ar Baznīcu pārstāvjiem, mēģinot panākt vienošanās par normu redakciju un saturu, kā arī atrast kompromisu starp attiecīgo RelOrg vēlmi un likumdevēju. Aprakstītais SPBL likumprojektu izstrādes mehānisms ļāva izstrādāt pilnvērtīgus, tiesību sistēmas prasībām atbilstošus un ar reliģisko savienību (baznīcu) saskaņotus normatīvus aktus, nepārkāpjot un neierobežojot Baznīcu iekšējās tiesības.

³¹ Saeimas 2017.gada 19.septembra atbildes raksts Satversmes tiesai Nr.612.1-22-12/17 19.lpp.

³² Satversmes 99.panta komentārs. Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 340.–341.lpp.

³³ Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru: LR likums. Ziņotājs, 1990. 6.decembris, Nr.49.

Pirma dibina fiziskas personas,³⁴ bet citas juridiskās formas veidot var jau reģistrētas reliģiskas organizācijas. Tradicionālajām RelOrg ROL ir vispārējais, bet SPBL speciālais likums, pārējām RelOrg ROL ir pamatlikums.

C. Par Reliģisko organizāciju likuma apstrīdēto normu atbilstību Latvijas Republikas Satversmei

7. Reliģisko organizāciju likuma 7.panta otrās un trešās daļas un 8.panta ceturtās daļas pirmā teikuma ģenēze

7.1. Likums „Par reliģiskajām organizācijām”³⁵ ir pirmsākums, kas nosaka RelOrg izveidošanas kārtību un reģistrācijas procedūras pēc neatkarības atgūšanas, un tas ir pieņemts 1990.gada 11.septembrī. Likums ir spēkā piecus gadus (1990–1995) un līdztekus ar 1991.gada 10.decembra konstitucionālo likumu „Cilvēka un pilsoņa tiesības un pienākumi”,³⁶ un 1992.gada 12.maija likumu „Par īpašumu atdošanu reliģiskajām organizācijām”³⁷ veido normatīvo regulējumu, kas līdz pagājušā gadsimta 90-to gadu vidum regulē valsts un baznīcas attiecības Latvijā. Regulējums nosaka reģistrēto RelOrg darbību, jaunu RelOrg reģistrācijas kārtību un RelOrg īpašumu atgūšanu, kuri padomju okupācijas rezultātā 1940.gada 21.jūlijā tika atsavināti.

Likumdevēja uzdevums tuvākajos gados pēc Latvijas neatkarības atgūšanas bija atjaunot vēsturisko taisnīgumu un likt pamatus ilgstīgām valsts un baznīcas attiecībām.

Lai arī likums „Par reliģiskajām organizācijām”, līdzīgi kā citi tā laika likumi, ir profesionāli vāji izstrādāts,³⁸ tas tomēr sekmīgi paveica savu galveno misiju – pirmkārt, nodrošināja RelOrg reģistrāciju, otrkārt, nodrošināja tiesisko skaidrību Baznīcu statusā, lai tās varētu atgūt padomju okupācijas rezultātā nacionalizētos īpašumus, treškārt, lika pamatus valsts un baznīcu attiecību modelim.

Jaunais 1995.gada 7.septembra Reliģisko organizāciju likums³⁹ iežīmē „pārejas laika” (no sociālistiskā uz demokrātisko) beigas un ir acīmredzami daudz labāk pārdomāts. Likumdevējs šajā likumā vairs nepieļauj pretrunīgus noteikumus un jēdzienus, kā pirmajā 1990.gada likumā.⁴⁰ Likuma termini ir skaidrāk formulēti un RelOrg reģistrācijas procedūras ir labāk izstrādātas. ROL ir jūtami bargāks attiecībā pret jaunām reliģiskām organizācijām. Piemēram, lai reģistrētu Baznīcu, agrāko 3 draudžu vietā ir jābūt 10 draudzēm. Tāpat jaunām

³⁴ Saskaņā ar ROL 7.panta pirmo daļu draudzes dibinātāju vidū jābūt ne mazāk kā 20 Latvijas Republikas pilsoņiem vai personām, kuras ir reģistrētas Iedzīvotāju reģistrā un ir sasniegūšas 18 gadu vecumu.

³⁵ 1990.gada 11.septembra likums „Par reliģiskajām organizācijām” «Latvijas Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs», 1990, Nr.40. <https://m.likumi.lv/doc.php?id=72588>

³⁶ Konstitucionālais likums *Cilvēka un pilsoņa tiesības un pienākumi*. LR AP likums, spēkā neesošs. *LR Saeimas un MK Ziņotājs*, Nr.4, 1992.

³⁷ Par īpašumu atdošanu reliģiskajām organizācijām: LR AP likums, (12.05.1992.). *Latvijas Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs*, 1992. 19.jūnijs, Nr.22/23.

³⁸ Balodis R., Kārkliņa A. Valsts tiesību attīstība Latvijā: otrs neatkarības laiks/Latvijas Universitātes žurnāls Nr.1. Juridiskā zinātnē. Latvijas Universitātē, 2010, 29.lpp.

³⁹ Reliģisko organizāciju likuma likumprojekts iesniegts Saeimas kancelejā tika 1994.gada 31.martā, pirmajā lasījumā pieņemts 1994.gada 15.maijā, otrajā lasījumā 1995.gada 12.aprīlī, bet trešajā lasījumā 1995.gada 7.septembrī.

⁴⁰ Piemēram, garīgā personāla tiesības veidot arodbiedrības (9.panta trešā daļa), sociālās apdrošināšanas noteikumi, pensiju piešķiršanas un izmaksāšanas nosacījumi (10.pants) vai reliģisko organizāciju tiesības importēt reliģisko literatūru (7.pants) u.c.

religiskām organizācijām, uzsākot savu darbību, jārēkinās ar 10 gadu pārreģistrācijas moratoriju, kā arī liegumu šai periodā veidot Baznīcu. ROL 7.panta trešā daļa pārmonto 1990.gada likuma 4.panta trešās daļas nosacījumu ”vienā konfesijā – viena Baznīca”.⁴¹

7.2. ROL iniciators Saeimas deputāts Antons Seiksts jauna likuma nepieciešamību skaidro sekojoši: *”Latviju pārpludina svešu, agrāk neredzētu reliģisku vai pseidoreliģisku strāvojumu invāzija. Vairums no jaunajiem strāvojumiem ir ne tikai pilnīgi sveši latviešu mentalitātei, bet arī bieži nonāk uz nelikumīgas vai pat pretvalstiskas darbības”*.⁴² Deputāts aicina parlamentu stiprināt Latvijas vēsturisko baznīcu statusu, vienlaikus apgrūtinot jaunu reliģisku kustību veidošanos un pilnvērtīgas darbības uzsākšanu.⁴³ Jāsecina, ka lielāko daļu sākotnēji izstrādātā likumprojekta normu likumdevējs atbalstīja.

7.3. Sākotnējā ROL likumprojektā, ko Saeima akceptēja pirmajā lasījumā, 3.panta ceturtajā daļā bija noteikts ”(4) Religiskas savienības (baznīcu) veido ne mazāk kā desmit draudzes, kuras ir reģistrētas atbilstoši likumam. Religisko savienību izveidošanas kārtību nosaka draudzes.” Savukārt 7.panta otrā daļa noteica, ka ”Desmit (vai vairāk) vienas konfesijas draudzes, kas ir reģistrētas Latvijas Republikā, var izveidot religisko savienību (baznīcu). Šis noteikums neattiecas uz šā likuma 8.panta ceturtajā daļā norādītajām reliģiskajām organizācijām.”⁴⁴ Visbeidzot 8.panta trešajā daļā bija noteikts, ka ”Vienas konfesijas draudzes var izveidot tikai vienu religisko savienību valsts mērogā.”⁴⁵

Pārskatot Saeimas sēžu stenogrammas un Saeimas arhīva materiālus, jāsecina, ka, lai arī sevišķas diskusijas pieminētais regulējums neraišīja, bija tomēr atsevišķi Saeimas deputāti, kas izrādīja neapmierinātību par prasību pastiprināšanos jaunajā likumā. Runa ir par likumprojektā iestrādāto prasību par 10 draudzēm, kurām ir jābūt, lai varētu Latvijā reģistrēt Baznīcu. Māris Grīnbalts otrajā lasījumā rosina 10 draudžu vietā noteikt 3 draudzes, jo prasība Baznīcas reģistrācijai pēc 10 draudzēm ierobežo mazskaitlīgo reliģiju tiesības. Deputāts A.Seiksts bija sašutis par šādu ierosmi un nodēvēja M.Grīnblata priekšlikumu par ”superdemokrātisku” un to dēvēja par pārāk liberālu, jo esot ”vērojama tendence braukt iekšā no Rietumiem un Austrumiem” un 30 nepilsoni varēs izveidot baznīcu, lai arī šo cilvēku dogmatiskā mācība un uzvedība būs sveša Latvijai, tas ļaus tiem pretendēt uz visām privilēgijām.⁴⁶

⁴¹ 1990.gada 11.septembra likuma ”Par reliģiskajām organizācijām” 4.panta trešā daļa noteica, ka ”Regionālās vai centrālās pārvaldes institūcijas (centrus) izveido ne mazāk kā trīs draudzes pašu reliģisko organizāciju noteiktajā kārtībā, un tās darbojas, pamatojoties uz saviem statūtiem (satversmi, nolikumu).” Likuma normas redakcija 1991.gadā tiek grozīta un 4.panta sestā daļa skano sekojoši ”Par reliģisko centru uzskatāma vienas konfesijas izveidota reliģisko organizāciju pārvaldes institūcija Latvijas Republikas mērogā. Vienai konfesijai var būt viens šāds centrs, kuru izveido attiecīgā konfesija tās noteiktajā kārtībā, un tas darbojas, pamatojoties uz saviem statūtiem (satversmi, nolikumu).” (“Par grozījumiem un papildinājumiem Latvijas Republikas likumā «Par reliģiskajām organizācijām», ”Ziņotājs”, 01.08.1991 Nr. 29/30, ”Diena”, 19.07.1991., Nr. 136.”)

⁴² Skat. Latvijas Republikas 5.Saeimas 1994.gada 19.maija plenārsēdes stenogramma. Pieejams: http://www.saeima.lv/steno/st_94/st1905.html; Latvijas Republikas 5.Saeimas pieņemtais un Valsts prezidenta izsludinātais likums ”Reliģisko organizāciju likums”, kuram pievienoti sagatavošanas materiāli. Saeimas arhīvs. 1995.gada 26.septembris. Fonda Nr.2001, apraksta Nr.43, lietas Nr.357, 24.-25.lpp.

⁴³ Turpat.

⁴⁴ Latvijas Republikas 5.Saeimas pieņemtais un Valsts prezidenta izsludinātais likums ”Reliģisko organizāciju likums”, kuram pievienoti sagatavošanas materiāli. Saeimas arhīvs. 1995.gada 26.septembris. Fonda Nr.2001, apraksta Nr.43, lietas Nr.357, 26.-30.lpp.

⁴⁵ Latvijas Republikas 5.Saeimas pieņemtais un Valsts prezidenta izsludinātais likums ”Reliģisko organizāciju likums”, kuram pievienoti sagatavošanas materiāli. Saeimas arhīvs. 1995.gada 26.septembris. Fonda Nr.2001, apraksta Nr.43, lietas Nr.357, 26.-30. lpp.

⁴⁶ Latvijas Republikas 5.Saeimas 1995.gada 5.aprīļa sēdes stenogramma. Pieejams: http://www.saeima.lv/steno/st_955/st0504.html

A.Seiksts Cilvēktiesību komisijā iesniedza priekšlikumu paaugstināt draudžu skaitu līdz 20. Komisijas⁴⁷ un Saeimas sēdē⁴⁸ šis priekšlikums tika noraidīts un atbalstu guva sākotnējais 10 draudžu slieksnis Baznīcas reģistrācijai. Deputāts Saeimas sēdē, atbalstot šo Saeimas lēmumu, norāda, ka 10 draudžu slieksnis nozīmē 100 cilvēku iesaisti, kas pierāda, ka *''religiskā organizācija savā darbībā ir ielaidusi saknes, kļuvusi kaut cik populāra, cilvēki tai seko, un valstij nav nekāda pamata tai likt kaut kādus šķēršļus''*.⁴⁹

7.4. Sākotnējais noregulējums, kas attiecas uz jaunajām reliģijām atradās likumprojekta 11.pantā. Norma saturiski bija pārņemta no 1990.gada 11.septembra likuma „Par reliģiskajām organizācijām” 5.panta trešās daļas.⁵⁰ Likumprojektu apspriežot otrajā lasījumā, 11.pants tiek pārveidots par 8.pantu, grozot normas saturu. Par likumprojektu atbildīgā Cilvēktiesību komisija nolēma svītrot panta trešo un ceturto daļu, aizvietojot tās ar normu, kura paredz, ka reliģiju vai konfesiju, kura pirmo reizi uzsāk savu darbību Latvijas Republikā, tās darbības pirmo trīs gadu laikā ik gadus jāpārreģistrējas. Tādejādi, **otrā lasījumā pieteikšanās prakse ar trīs gadu pirms reģistrācijas nogaidīšanu tiek aizvietota ar trīs gadu pārreģistrācijas kārtību**⁵¹ un iekļauta 8.panta redakcijā.⁵² Saeimas sēdē šo jauno kārtību aizstāvot, deputāts A.Seiksts skaidroja, ka *''Vecā pieeja bija tāda, ka tiem, kas ienāk un nav zināms, kas viņi tādi ir, viņiem atlīka reģistrāciju. Arī šobrīd šai koncepcijai ir ļoti daudz piekritēju, jo tad tiek domāts, ja nav reģistrēts, tad viņa nav un viņš neko nedara! Būtībā [...] nonācām pie secinājuma, ka nereģistrēšana neko negroza. Viņa neļauj kontrolēt. Un tāpēc tagad ir cita*

⁴⁷ Latvijas Republikas 5.Saeimas pieņemtais un Valsts prezidenta izsludinātais likums “Religisko organizāciju likums”, kuram pievienoti sagatavošanas materiāli. Saeimas arhīvs. 1995.gada 26.Septembris. Fonda Nr.2001, apraksta Nr.43, lietas Nr.357, 64.lpp.

⁴⁸ M.Grīnblats neuzturt Saeimas balsojumu par savu priekšlikumu, ko komisija noraidījusi.

⁴⁹ Latvijas Republikas 5.Saeimas 1994.gada 19.maija plenārsēdes stenogramma. Pieejams: http://www.saeima.lv/steno/st_94/st1905.html

⁵⁰ Projekta 11.panta trešā un ceturtā daļa bija noteikts *“(3) Jauno reliģiju, kuras atdalījušās no pasaules vai nacionālajām reliģijām vai to konfesijām, vai kuru mācība (Svētie Raksti, dogmatika) reliģiskās ceremonijas un organizatoriskā uzbūve nav pietiekami skaidri identificējama ar kādu no tām, pārstāvjiem sava darbība jāpiesaka Tieslietu ministrijas Religijas lietu nodalā. (4) Jauno reliģiju draudzes, kas pirmo reizi uzsāk savu darbību Latvijas Republikā, var tikt reģistrētas ne ātrāk, kā trīs gadus pēc to pieteikuma iesniegšanas Religijas lietu nodalā, lai pārliecinātos par to lojalitāti pret Latvijas valsti un iecītību pret citām reliģijām, kā arī darbības atbilstību likumdošanai”* (Latvijas Republikas 5.Saeimas pieņemtais un Valsts prezidenta izsludinātais likums “Religisko organizāciju likums”, kuram pievienoti sagatavošanas materiāli. Saeimas arhīvs. 1995.gada 26.Septembris. Fonda Nr.2001, apraksta Nr.43, lietas Nr.357, 26.-30.lpp.)

⁵¹ Latvijas Republikas 5.Saeimas pieņemtais un Valsts prezidenta izsludinātais likums “Religisko organizāciju likums”, kuram pievienoti sagatavošanas materiāli. Saeimas arhīvs.1995.gada 26.septembris. Fonda Nr.2001, apraksta Nr.43, lietas Nr.357, 67.,79.-80.lpp.

⁵² *“8.pants Religisko organizāciju un garīgā personāla mācību iestāžu reģistrācija. (1) Draudzes, reliģiskās savienības (baznīcas) un klosteri tiek reģistrēti Tieslietu ministrijā. Tieslietu ministrijā tiek reģistrētas arī garīgā personāla mācību iestādes. (2) Tieslietu ministrijai iesniegtie dokumenti jāizskata mēneša laikā. Izskatot to konfesiju un reliģiju draudžu dokumentus, kuras pirmo reizi uzsāk savu darbību Latvijas Republikā un kuras nepieder pie valstī jau reģistrētajām savienībām, Tieslietu ministrijai ir tiesības uz vienu mēnesi pagarināt šo dokumentu izskatīšanas termiņu, informējot par to iesniedzēju. (3) Lēmumu par reliģiskās organizācijas reģistrāciju vai par reģistrācijas atteikumu pieņem tieslietu ministrs. (4) To konfesiju un reliģiju draudzēm, kuras pirmo reizi uzsāk savu darbību Latvijas Republikā un kuras nepieder pie valstī jau reģistrētajām savienībām pirmo triju gadu laikā ir jāpārreģistrējas Tieslietu ministrijā ik gadu, lai šī institūcija pārliecinātos par attiecīgo draudžu lojalitāti pret Latvijas valsti un to darbības atbilstību likumdošanas aktiem. (5) Religiskas organizācijas statūtos (Satversmē, nolikumā izdarītie grozījumi un papildinājumi, ka arī dati par izmaiņām reliģisko organizāciju vadības un revīzijas komisiju sastāvā divu nedēļu laikā iesniedzami Tieslietu ministrijā. (6) Ja reliģiska organizācija tiek reģistrēta, tās vadītājam vai citai tās pilnvarotai personai izsniedz reģistrācijas apliecību”*. (Sk. Latvijas Republikas 5.Saeimas pieņemtais un Valsts prezidenta izsludinātais likums “Religisko organizāciju likums”, kuram pievienoti sagatavošanas materiāli. Saeimas arhīvs. 1995.gada 26.septembris. Fonda Nr.2001, apraksta Nr.43, lietas Nr.357, 79.-80.lpp.)

koncepcija – tiek reģistrētas visas ar zināmu pārreģistrācijas laiku.''⁵³ Uz trešo lasījumu A.Seiksts iesniedz priekšlikumu **3 gadus nomainīt ar 10 gadiem.** Saeimas sēdē priekšlikums tiek pamatots sekojoši: ''[...] līdzšinējā praksē mēs jaunpienācējas reliģiskās organizācijas nereģistrējām 3 gadus, lai pārbaudītu to lojalitāti pret valsti, pret sabiedrību un pret citām konfesijām. Prakse parādīja, ka nereģistrēšana nenovērš viņu darbību, bet viņas tāpat darbojas, būdamas nereģistrētā statusā. Juridiski korektāk [...] ir tās reģistrēt, bet šo lojalitāti pārbaudīt līdzšinējā variantā 3 gadu laikā. [...] līdzšinējā prakse rāda, ka 3 gadus ļoti mierīgi var iesniegt skaistus statūtus, deklarēt uzticību valstij, gan likumam, gan visām citām reliģiskajām konfesijām un sabiedrībai. Tātad 3 gadus var mierīgi nogaidīt un tad izvērst bieži vien klaji antisabiedrisku darbību, tāpēc ņemot vērā vēl to, ka Lietuvā šis termiņš ir 25 gadi, un ņemot vērā, to ka Eiropas padomes eksperti vispār šādu principu nenoraida, es ļoti lūdzu atbalstīt Seiksta priekšlikumu''.⁵⁴ Saeimas sēdē diskusijas par to neseko.

7.5. Apkopojoj pieejamās ziņas par ROL 7.panta otrs daļas izcelsmi, jāsecina, ka 1990.gada likums „Par reliģiskajām organizācijām” sākotnēji Baznīcas izveidošanai noteica 3, bet pēc 1991.gada⁵⁵ tikai 2 draudzes. 1995.gada likumprojektā jau sākotnēji šis skaits ir palielināts līdz 10 un vārie centieni šo slieksni atgriezt līdz 3 cieš neveiksni. ROL 7.panta otrs daļas izcelsmē ir aplūkojama ciešā kopsakarā ar ROL 8.panta ceturtās daļas pirmo teikumu. Sākotnējā ROL likumprojektā, kas apstiprināts pirmajā lasījumā, ir redzams, ka agrākās 3 gadu ”iepriekš pieteikšanās kārtība” vietā ir noteikta ”pārreģistrācijas kārtība” ar termiņu 3 gadi. Pamatojums, ka vecā kārtība ir bezjēdzīga, jo neļauj kontrolēt jauno RelOrg. reģistrāciju”.

Otrajā lasījumā ROL likumprojektā 3 gadus likumdevējs nomaina ar 10 gadiem. Diskusijas par minēto nenotiek, Saeimas sēdē izskanējušais viedoklis liecina par likumdevēja vēlmi būtiski pastiprināt kontroli pār RelOrg, izmantojot pārreģistrāciju. Analogiski ir ar ierobežojumu veidot jaunām RelOrg Baznīcas 10 gadu pārreģistrācijas moratorija periodā. Likumdevējam nav jautājumu vai atšķirīga ieskata par likumā iekļauto ierobežojošo nosacījumu ”vienā konfesijā – viena Baznīca” un sākotnējā likuma redakcija tikai nedaudz tiek precizēta.⁵⁶

8. Par Reliģisko organizāciju likuma 7. panta trešās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91., 99. un 102.pantam

ROL 7. panta trešā daļā noteikts ”Vienas konfesijas draudzes var izveidot valstī tikai vienu reliģisko savienību (baznīcu).”

8.1. Par aplūkojamās tiesību normas atbilstību Satversmes 102.pantam

Satversmes 102.pants nenoliedzami nodrošina konstitucionālo aizsardzību ikviens tiesībām veidot biedrības, realizējot biedrošanās tiesības visdažādākajās izpausmēs. Pants

⁵³ Latvijas Republikas 5.Saeimas 1995.gada 5.aprīļa sēdes stenogramma. Pieejams: http://www.saeima.lv/steno/st_955/st0504.html

⁵⁴ Latvijas Republikas 5.Saeimas 1995.gada 6. un 7.septembra sēdes stenogramma. Pieejams: http://www.saeima.lv/steno/st_955/st0709.html

⁵⁵ Par grozījumiem un papildinājumiem Latvijas Republikas likumā «Par reliģiskajām organizācijām», "Ziņotājs", 01.08.1991 Nr.29/30, "Diena", 19.07.1991., Nr.136.

⁵⁶ ”Vienas konfesijas draudzes var izveidot tikai vienu reliģisko savienību valsts mērogā” vietā ”Vienas konfesijas draudzes var izveidot valstī tikai vienu reliģisko savienību (baznīcu).” (Latvijas Republikas 5.Saeimas pieņemtais un Valsts prezidenta izsludinātais likums ”Reliģisko organizāciju likums”, kuram pievienoti sagatavošanas materiāli. Saeimas arhīvs. 1995.gada 26.septembris. Fonda Nr.2001, apraksta Nr.43, lietas Nr.357, 26.-30.lpp.)

attiecas kā uz reģistrācijas procedūru, tā reģistrācijas nosacījumu samērīgumu un pamatošību. Plašākā izpratnē 102.pants sevī ietver jebkuras nevalstiskas organizācijas apvienošanās tiesības, tai skaitā arī RelOrg. Tai pat laikā ķemot vērā, ka tieši Satversmes 99.panta uzdevums ir Satversmes sistēmā aizsargāt reliģijas brīvību un tās izpausmes, attiecieties, kā uz fiziskām personām, tā juridiskām personām, kā uz reģistrētām, tā nereģistrētām RelOrg, tad lai arī 102.pants atsevišķos gadījumos sniedz papildus garantijas⁵⁷, konkrētā gadījumā nevar saskatīt ROL attiecīgo pantu pretrunu ar 102.pantu, jo ir noticis Satversmes 99.pantā noteikto pamattiesību aizskāruma. Savādāk būtu, ja reģistrācija tiktu atteikta vai kavēta kādai organizācijai, kuras biedrošanās elements būtu saistāms ar filozofisku⁵⁸ vai ateistisku uzskatu⁵⁹ paušanu vai, kurā apvienotos pēc reliģiskām pazīmēm⁶⁰ vai kāda no apvienošanās pazīmēm būtu reliģisks elements,⁶¹ bet kuras pamatlēķis nebūtu praktizēt reliģisku kultu un veikt reliģisku darbību. Līdz ar to uzskatu, ka Pieteikuma iesniedzējs uz Satversmes 102.pantu ir atsaucies nevietā.⁶²

8.2. Par aplūkojamās tiesību normas atbilstību Satversmes 91. un 99.pantam

8.2.1. Augstākās tiesas pieteikumā norādīts,⁶³ ka **jebkuram reliģiskās brīvības ierobežojumam jābūt nepieciešamam demokrātiskā sabiedrībā** (jābūt īpašai sociālai nepieciešamībai, ierobežojumam jābūt proporcionālam ar sasniedzamo legitīmo mērķi, izmantotiem ierobežojošiem līdzekļiem ir jābūt samērīgiem, labumam, ko gūst sabiedrība no noteiktā ierobežojuma, ir jābūt lielākam par individuālā nodarīto zaudējumu) un juridiskas personas statusa piešķiršana ir būtiska, jo organizācija būdama reģistrēta var īstenot dažādas tiesības (piemēram, pārvaldīt īpašumus, atvērt bankas kontus, nolīgt darbiniekus).

Balstoties uz Satversmes tiesas izveidoto pamattiesību ierobežojuma konstitucionalitātes izvērtējuma metodoloģiju, kas ļauj noskaidrot, vai apstrīdētā tiesību norma, ar kuru noteikts personas pamattiesību ierobežojums, atbilst Satversmei,⁶⁴ jāpārbauda: 1) vai pamattiesību ierobežojums noteikts ar likumu; 2) vai ierobežojumam ir legitīms mērķis; 3) vai ierobežojums atbilst samērīguma principam. Pārbaudot atbilstību samērīguma principam jānoskaidro, vai 1) likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti legitīmā mērķa sasniegšanai;⁶⁵ 2) vai nav saudzējošāku līdzekļu legitīmā mērķa sasniegšanai; 3) vai likumdevēja rīcība ir atbilstoša jeb

⁵⁷ Satversmes 102.panta komentārs. Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011.– 396.lpp.

⁵⁸ Piemēram, Antropozofu biedrība. Sk. <http://www.antroposofija.lv/lv/archivs/get/nid/145>

⁵⁹ Latvijas ateistu biedrība.

⁶⁰ Piemēram, Latgales vēticībnieku biedrība.

⁶¹ Piemēram, Latvijas ebreju draudžu un kopienu padome. <http://jews.lv/lv/organization/latvijas-ebreju-draudzu-un-kopienu-padome/>

⁶² *State and Church in the European Union*. European Consortium for State and Church research, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden – Baden second ed., 2005, p.258.

⁶³ Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2017.gada 6.jūlija lēmums lietā Nr.A420410213; SKA-165/2017.

⁶⁴ Balodis K. Pamattiesību ierobežojuma konstitucionalitātes izvērtēšana Satversmes tiesas praksē (11.12.2015.). <http://www.saty.tiesa.gov.lv/articles/pamattiesibu-ierobezojuma-konstitucionallitates-izvertesana-satversmes-tiesas-prakse/>

⁶⁵ Satversmes tiesas 2015.gada 12.feuāra sprieduma lietā Nr.2014-08-03 12.punkts, 2017.gada 6.aprīļa lēmums par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr.2016-10-01 13.punkts, 2017.gada 11.oktobra sprieduma lietā Nr.2017-10-01 18.punkts.

vai zaudējums, kas personai rodas tās pamattiesību ierobežojuma rezultātā, nav lielāks par labumu, ko no šā ierobežojuma gūst sabiedrība kopumā.⁶⁶

Sekojoj Satversmes tiesas konstitucionalitātes izvērtēšanas metodoloģijai, nākas secināt, ka ierobežojumam ir likumisks pamats un pieņemšanas brīdī tam **bija legitīms mērķis**, jo likumdevējs vēlējās pasargāt RelOrg no šķelšanās⁶⁷ un strīdiem par īpašuma sadali. Apstrīdēto normu jāskata ciešā saistībā ar denacionalizācijas procesu, kas risinājās 90-tajos, tātad ar 1992.gada 12.maija likumu ”Par īpašumu atdošanu reliģiskajām organizācijām”. Minētā likuma 6.panta trešā daļa par īpašuma tiesību pārmantotājām atzina atjaunotās reliģiskās organizācijas, kas pieder pie tās pašas konfesijas, pie kuras piederēja bijusī reliģiskā organizācija, ja to statūtos (satversmē, nolikumā) formulētie mērķi, uzdevumi un pamatmācība, kā arī tiesiskais statuss, nosaukums un darbības teritorija ir tādi pati. Īpašumu atgūšana bija sarežģīts un komplikēts process, kurā likumdevējam nācās izšķirties par tādu regulējumu, kas atbilstu stabilitātes un ilgtspējas principiem. Likumdevēja uzdevums bija radīt tādu regulējumu, kas atjaunotu vēsturisko taisnīgumu. Īpašumu atgūšanas procesā nedrīkstēja radīt sajukumu, tādēļ kopš 1991.gada⁶⁸ tika ieviests princips ”vienā konfesijā – viena Baznīca”. Šis princips bija lietderīgs un pamatots ilgu laiku, taču šobrīd šāda principa pastāvēšana nav attaisnojama, tas ir uzskatāms par valsts pārliecīgu un pārspīlētu interesi par baznīcu iekšējām lietām.⁶⁹ Visas Baznīcas, kuras varēja atgūt savus PSRS okupācijas rezultātā nacionālētos īpašumus, tos ir atguvušas, un valstij nav pamata administratīvi regulēt atsevišķu konfesiju iekšējās lietas. Balstoties uz minēto un aplūkojot dotā ierobežojuma atbilstību no samērīguma principa viedokļa, jāsecina, ka apstrīdētā ROL norma savu legitīmo mērķi jau ir sasniegusi. Šāds ierobežojums vairs nav nepieciešams. Latvijas Tradicionālo RelOrg īpašumi ir atgūti un principa pastāvēšanu pamatot ar nacionālās drošības interesēm, nepieciešamību aizsargāt demokrātisko valsts iekārtu vai sabiedrības drošību vairs nekādi nevar.⁷⁰ **Piekritu Pieteikuma iesniedzēja viedoklim, ka ierobežojums nav nepieciešams un ir nesamērīgs.** ”*Laujot vienas konfesijas draudzēm izveidot tikai vienu baznīcu, pārējām draudzēm tiek nodarīts kaitējums, kas ir lielās nekā sabiedrības iegūtais labums no šāda ierobežojuma. [...] Valsts bez pamata sniedz priekšroku tikai vienai reliģiskai savienībai konfesijas ietvaros, laujot tai iegūt baznīcas statusu”.⁷¹*

8.2.2. Par konkrētās ierobežojošās normas lietderību un samērību tiek diskutēts jau kopš tās pieņemšanas brīža. Apspriežot ROL likumprojektu, Saeimas deputāts Andris Ameriks Tautas saskaņas partijas frakcijas vārdā paziņo, ka ROL ”*6. un 7.pantā ietvertās normas bīstami balansē uz konstitucionālā likuma pārkāpuma robežas.*”⁷² Latvijas Universitātes reliģiju zinātniece Solveiga Krūmiņa-Koņkova par ierobežojumu ir paukus vērtējumu, ka

⁶⁶ Balodis K. Pamattiesību ierobežojuma konstitucionalitātes izvērtēšana Satversmes tiesas praksē (11.12.2015.). <http://www.satv.tiesa.gov.lv/articles/pamattiesibu-ierobezojuma-konstitucionalitates-izvertesana-satversmes-tiesas-prakse/>

⁶⁷ Balodis R. Baznīcu tiesības. Rīga: Relīģijas Brīvības Asociācija, 2002, 203.lpp.

⁶⁸ Sk. 4.panta trešo daļu. 1990.gada 11.septembra likums ”Par reliģiskajām organizācijām” «Latvijas Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs», 1990, Nr.40. <https://m.likumi.lv/doc.php?id=72588>

⁶⁹ State and Church in the European Union. European Consortium for State and Church research, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden – Baden second ed., 2005. p.266.

⁷⁰ Turpat.

⁷¹ Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2017.gada 6.jūlija lēmums lietā Nr.A420410213; SKA-165/2017.,17.punkts.

⁷² Latvijas Republikas 5.Saeimas 1994.gada 19.maija plenārsēdes stenogramma. Pieejams: http://www.saeima.lv/steno/st_94/st1905.html

*"Latvijas likumos tiek izmantots ļoti šaura jēdziens "konfesija" definīcija. Princips "vienā konfesijā tikai viena savienība (baznīca)" likumā definēts, neņemot vērā reliģisko procesu dinamiku, un ir novecojis. Pie kam tas ir pretrunā ar Satversmē noteikto reliģijas brīvības principa izpratni."*⁷³ Tiesībsarga priekšteča Valsts Cilvēktiesību biroja ieskatā norma ir svītrojama. Biroja direktors Olafs Brūveris savā 2000.gada 1.februāra viedoklī par normu norādīja, ka tās atcelšanas rezultātā *"netiks apdraudēts neviens no tiesību ierobežošanas kritērijiem (sabiedriskā drošība, kārtība utt.) un personām būs iespēja maksimālāk baudīt reliģijas brīvību."*⁷⁴ Patiešām šo viedokli var uzskatīt par pamatu, arī šobrīd valstij ir jārespektē reliģijas brīvības princips, kas izriet no Satversmes 99.panta, Eiropas Pamattiesības hartas 10.panta, Vispārējās Cilvēktiesību deklarācijas 18.panta un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 9.panta.

8.2.3. Tiesību eksperts Juris Rudevskis jau savā 2005.gada 5.septembra atzinumā rakstīja,⁷⁵ princips neatbilst cilvēktiesību standartiem un valsts institūcijām ir jāapanāk, lai pretējie grupējumi viens otru paciestu. Eksperts norāda uz ECT nolēmumu *"Besarābijas metropolijas lietā"*,⁷⁶ kur Eiropas Cilvēktiesību tiesa, izskatot Moldovā praktizēto principu *"vienā konfesijā – viena Baznīca"*, nonāca līdz slēdzienam, ka tas neatbilst Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 9.pantam. Tiesa norādīja, ka praktizējot principu *"vienā konfesijā – viena Baznīca"* valsts pārkāpj neutralitāti un nesamērīgi ierobežo reliģiskās organizācijas reģistrāciju. Šeit gan der piezīmēt, ka tiesas lēmums bija likumsakarīgas sekas valsts vāji pamatošiem apgalvojumiem par pieteicēja apdraudējumiem nacionālai drošībai. Tiesa neņēma vērā šos apgalvojumus un norādīja, ka valstij ir jāapanāk dažādu reliģiju mierīga līdzāspastāvēšana. Uzskatu, ka ROL 7.panta trešajā daļā noteiktais ierobežojums veidot vairāk par vienu baznīcu vienā konfesijā ir pretrunā ar Satversmes 99.pantu, jo ierobežojums nav pamatots un ir nesamērīgs, par ko esmu jau agrāk norādījis vairākos savos pētījumos.⁷⁷

8.2.4. Balstoties uz iepriekšminēto, ROL 7.panta trešās daļas norma *"Vienas konfesijas draudzes var izveidot valstī tikai vienu reliģisko savienību (baznīcu)"* ir pretrunā gan ar Satversmes 91., gan 99.pantu. Tai pašā laikā ir svarīgi norādīt, ka likumdevējam, šo normu svītrojot no ROL, ir jāmeklē risinājumi, kā saglabāt izveidojošos valsts un baznīcu attiecību modeli, nepieļaujot situāciju, kad izmantojot radušos situāciju tikko reģistrētas Baznīcas varētu pretendēt uz laulību reģistrēšanu valsts vārdā vai ticības mācīšanu skolās. Piekritu Pieteikuma iesniedzējam, ka Civillikuma 51.pants nevar būt par attaisnojumu ROL 7.panta trešajai daļai un pastāv *"mazāk ierobežojoši līdzekļi, kā veidot attiecības ar reliģiskajām organizācijām"*.⁷⁸

⁷³ Latvijas Universitātes Filozofijas un Socioloģijas institūta akadēmiskā reliģisko studiju centra speciālistes Dr.philos. Solveigas Krūmiņas-Koņkovas 2000.gada 4.janvāra vēstule Tieslietu ministrijas Sabiedrisko un reliģisko lietu departamentam. Citēts pēc Balodis R. Baznīcu tiesības. Rīga: Reliģijas Brīvības Asociācija, 2002, 203.lpp.

⁷⁴ Valsts Cilvēktiesību biroja direktora O.Brūvera 2000.gada 1.februāra atzinums nr.1-14-1/18. Citēts pēc Balodis R. Baznīcu tiesības. Rīga: Reliģijas Brīvības Asociācija, 2002, 203.lpp.

⁷⁵ Rudevskis J. Par likumprojektiem par atsevišķu tradicionālo reliģisko konfesiju tiesisko statusu. 2005.gada 5.septembris. http://blogi.lu.lv/tzpi/files/2017/11/Rudevskis_atzinums_2005-2.pdf

⁷⁶ ECT 2001.gada 13.decembra spriedums lietā *Besarābijas Metropolijas baznīca* un citi pret Moldovu (*Metropolitan Church of Bessarabia and Others v. Moldova*), lietas nr.45701/99, ECHR/CEDH 2001-XII.

⁷⁷ Skat. Balodis R. Valsts un Baznīcas attiecības: teorija un Latvijas valsts pieredze (promocijas darba kopsavilkums). Reliģijas Brīvības Asociācija un Latvijas Universitātes Juridiskās Fakultātes Valststiesību zinātnu katedra. Rīga: Mantojums, 2001, 18.lpp.; Balodis R. Baznīcu tiesības. Rīga: Reliģijas Brīvības Asociācija, 2002,- 202.lpp.

⁷⁸ Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2017.gada 6.jūlija lēmums lietā Nr.A420410213; SKA-165/2017,17.punkts.

Rīgas pilsētas kristīgo lietu padome ir norādījusi,⁷⁹ ka **likumdevējam ir jāmaina Civillikuma 51.pantā un ROL 6.panta trešajā daļā ietvertais konfesiju uzskaitījums pret vispārīga rakstura formulējumu.** Konkrētu konfesiju uzskaitījums būtu aizstājams ar šādu tekstu: „*ar speciālu likumu vai starptautisku līgumu atzītu reliģisko organizāciju*”.⁸⁰ Tādejādi „*evanģēliskās luterānu, Romas katoļu, pareizticīgo, venticībnieku, metodistu, baptistu, septītās dienas adventistu vai Mozus ticīgo (judaistu) konfesijas*” vietā parādītos formulējums, kurš nepārprotami norādītu uz konkrētām RelOrg, kurām visām to SPBL ir noteiktas garīdznieka (mācītāja vai rabīna) tiesības salaulāt. Tādejādi, kā norāda Rīgas pilsētas kristīgo lietu padome, „*jebkura tikko reģistrēta RelOrg nevarētu automātiski iegūt tiesības un pienākumus, kurus Latvijas valsts ir piešķirusi tikai ilglaicīgi pārbaudītām reliģiskām organizācijām. Tādējādi kamēr darbojas ROL 7.panta trešā daļa, ir skaidrs, kas ir konfesijas centrs, jo tas ir viens, nevis vairāki.*”⁸¹ **Rezumējot iepriekšminēto, Satversmes tiesai atzītot ROL 7.panta trešo daļu par Satversmei neatbilstošu, ir jāparedz pārejas laiks, lai likumdevējs varētu grozīt Civillikuma 51.pantu un ROL 6. panta trešo daļu.**

9. Par Reliģisko organizāciju likuma 8.panta ceturtās daļas pirmā teikuma atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 99. un 102.pantam

ROL 8.panta ceturtā daļā nosaka „*Draudzēm, kuras pirmo reizi uzsāk darbību Latvijas Republikā un nepieder pie valstī jau reģistrētajām reliģiskajām savienībām (baznīcām), pirmo desmit gadu laikā katru gadu jāpārreģistrējas reģistra iestādē (turpmāk — pārreģistrācija). Pārreģistrējot reliģisko organizāciju, reģistra iestāde pamatojas uz Tieslietu ministrijas sniegtu atzinumu par reliģiskās organizācijas iepriekšējā perioda darbības atbilstību normatīvo aktu prasībām.*”

9.1. Par aplūkojamās tiesību normas atbilstību Satversmes 102.pantam

Skatīt dotā atzinuma 8.1.punktu.

9.2. Par aplūkojamās tiesību normas atbilstību Satversmes 99.pantam

9.2.1. Saskaņā ar ROL 8.panta ceturto daļu draudzēm, kuras pirmo reizi uzsāk darbību Latvijas Republikā un nepieder pie valstī jau reģistrētajām reliģiskajām savienībām (baznīcām), pirmo desmit gadu laikā katru gadu jāpārreģistrējas reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistrā. Pārreģistrācijas mērķis ir, „*sabiedrības interesēs pārbaudīt šo organizāciju lojalitāti un atbilstību normatīvajiem aktiem*”⁸².

Saskaņā ar ROL 8.panta otro daļu pirms RelOrg vai tās iestādes reģistrēšanas Uzņēmumu reģistrām ir pienākums lūgt Tieslietu ministrijas atzinumu par reliģiskās organizācijas statūtos

⁷⁹ Civillikuma 51.pants „*Ja laulājamie pieder pie ev.-luterānu, Romas katoļu, pareizticīgo, venticībnieku, metodistu, baptistu, septītās dienas adventistu vai Mozus ticīgo (judaistu) konfesijas un vēlas salaulāties pie savas konfesijas garīdznieka, kuram ir attiecīgās konfesijas vadības atļauja, tad viņus laulā pēc attiecīgās konfesijas noteikumiem.*”

⁸⁰ Rīgas pilsētas kristīgo lietu padomes priekšsēdētāja J.Šmita 2017.gada 21.novembra vēstule Nr. KDK-17-15-n d Satversmes tiesai.

⁸¹ Turpat.

⁸² Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra tiesību piemērošanas prakse. Komerctiesības, biedrošanās tiesības un publiskie reģistri. Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC, 2013, 202. lpp.

(satversmē, nolikumā) norādīto darbības mērķu un uzdevumu atbilstību normatīvajiem aktiem, kā arī par to, vai reliģiskās organizācijas darbība (mācība) nevar apdraudēt cilvēka tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību. Lai sagatavotu pēc iespējas izvērstāku un pamatošāku atzinumu, Tieslietu ministrija, pamatojoties uz ROL 5.panta sekojošu daļu un Administratīvā procesa likuma 53.pantu, lūdz arī citu kompetento iestāžu atzinumus, kā arī tiesībaizsardzības iestāžu viedokli un to rīcībā esošo informāciju par reliģiskās organizācijas darbību. Piemēram, tiek prasīts Izglītības un zinātnes ministrijas atzinums par statūtos atrunāto darbību atbilstību izglītības jomu regulējošiem normatīvajiem aktiem, Veselības ministrijas un kompetento nevalstiskā sektora organizāciju atzinums par statūtos aprakstīto darbību un ceremoniju iespējamo ietekmi uz cilvēka veselību u.tml.⁸³

Tieslietu ministrija pēc tam, kad ir apkopojusi visu informāciju, sagatavo atzinumu⁸⁴. Šajā atzinumā ir nepieciešams konstatēt RelOrg statūtos (satversmē, nolikumā) definētās mācības un darbības mērķu atbilstību normatīvajiem aktiem, kā arī to iespējamo ietekmi uz cilvēka tiesībām, sabiedrības interesēm, drošību un labklājību, saskaņojot to ar valsts pienākumu nodrošināt personas tiesības uz reliģijas brīvību. Saskaņā ar likuma „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru” 18.¹⁴panta trešās daļas 2.punktu Uzņēmumu reģistra valsts notāram ir pienākums pieņemt lēmumu par atteikumu reģistrēt RelOrg vai tās iestādi, ja ir saņemts Tieslietu ministrijas atzinums par to, ka ir pamats uzskatīt, ka RelOrg darbība (mācība) ir pretrunā ar normatīvajiem aktiem vai apdraud cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību.

Saskaņā ar normatīvajiem aktiem Uzņēmumu reģistra kompetencē neietilpst faktisko apstākļu pārbaude, tādēļ ROL tiek paredzēta Tieslietu ministrijas kā institūcijas, kura nodrošina valsts politikas izstrādi, koordināciju un īstenošanu reliģijas lietās un pārzina ar valsts un RelOrg attiecībām saistītos jautājumus, kompetence sniegt atzinumu par RelOrg vai tās iestādes statūtos (satversmē, nolikumā) norādīto darbības mērķu un uzdevumu atbilstību normatīvajiem aktiem, kā arī par to, vai RelOrg darbība (mācība) nevar apdraudēt cilvēka tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību”⁸⁵. Likums valsts notāram neparedz tiesības lemt par reliģijas brīvības ierobežošanu un pārvērtēt Tieslietu ministrijas atzinumā apsvērto. Tādējādi administratīvajā procesā par RelOrg reģistrāciju iesaistītas divas iestādes (ar nošķirtu kompetenci), tomēr administratīvā procesa galīgo lēmumu – lēmumu reģistrēt RelOrg vai atteikt reģistrāciju – pieņem Uzņēmumu reģistra valsts notārs.⁸⁶

9.2.2. Pēc Uzņēmumu reģistra sniegtās informācijas kopš ROL spēkā stāšanās 1995.gada 10.oktobrī līdz 2017.gada 31.oktobrim reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistrā 84 RelOrg veikušas pārreģistrāciju un kļuvušas par “pastāvīgām reliģiskām organizācijām”, uz kurām neattiecas pārreģistrācijas kārtība. 16 RelOrg ir izslēgtas no reģistra, jo ROL noteiktajā termiņā neiesniedza pieteikumu pārreģistrācijai. Šobrīd 49 reliģiskās organizācijas ir pārreģistrācijas procesā un atkarībā no reģistrācijas datuma reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistrā, to pārreģistrācijas termiņš beidzas laika posmā no 2017.gada decembra līdz pat 2027.gada 30.jūnijam. Kā informē Uzņēmumu reģistrs pamatojumi RelOrg reģistrācijas atteikumiem un

⁸³ Turpat, 195. lpp.

⁸⁴ Tā piemēram, saskaņā ar Latvijas Republikas Uzņēmuma reģistra datiem 2012.gadā no Tieslietu ministrijas ir saņemti 80 atzinumi par reliģiskajām organizācijām – 33 atzinumi ir par jaunām reģistrējamām reliģiskajām organizācijām, bet 47 par pārreģistrējamām reliģiskajām organizācijām.

⁸⁵ Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra tiesību piemērošanas prakse. Komerctiesības, biedrošanās tiesības un publiskie reģistri. Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC, 2013, 195. lpp.

⁸⁶ Turpat, 196. lpp.

RelOrg izslēgšanai no reģistra ietverti valsts notāra lēmumos un padziļināti tie nav analizēti un varam vien paļauties, ka tie ir pamatoti un šie reliģijas brīvības ierobežojumi bija proporcionāli ar sasniedzamo leģitīmo mērķi,⁸⁷ jo, kā norādījusi ir Eiropas Cilvēktiesību tiesa RelOrg pārreģistrācijas atteikumam ir jābūt pamatotam.⁸⁸ Piekrītot Tieslietu ministrijas paustajam, ka valstij ir tiesības noteikt priekšnoteikumus reģistrācijas procesam, atšķirīgus darbības priekšnoteikumus dažādām reliģiskajām un pārreģistrācijas nepieciešamību pamato ar ROL leģitīmo mērķi - nodrošināt valsts institūcijām iespēju pārliecināties par attiecīgo deraudžu lojalitāti pret Latvijas valsti un to darbības atbilstību normatīvajiem aktiem,⁸⁹ piemirstot jebkādi pamatot RelOrg pārreģistrācijas laika samērīgumu. **Pārmērīgs pārreģistrācijas ilgums ir ļoti būtisks reliģijas brīvības praktizēšanas traucējums, ko rada valsts!** Uz to pamatoti ir norādījis Pieteikuma iesniedzējs, kurš skaidrojis, ka regulējumam par juridiskās personas statusa piešķiršanu jābūt nediskriminējošam; atteikšanās vai kavēšanās piešķirt RelOrg juridiskas personas statusu var veidot reliģijas brīvības ierobežojumu, izmantotiem ierobežojošiem līdzekļiem ir samērīgi, labumam ko gūst sabiedrība no noteiktā ierobežojuma ir lielāks par indivīdam nodarīto zaudējumu, reģistrācijas procesam nav jābūt pārlieku birokrātiskam un nebūtu jānosaka nesamērīgi ilgs gaidīšanas laiks līdz statusa iegūšanai.⁹⁰ Pārskatot Saeimas sēžu stenogrammas un arī Saeimas arhīva materiālus (skatīt. punktu 7.3, 7.4. un 7.5.), jāsecina, ka ROL likumprojektā sākotnēji bija noteikta 3 gadu ”pieteikšanās prakse”. Otrajā lasījumā likumdevējs to nomaina ar 3 gadu ”pārreģistrācijas praksi”, bet trešajā lasījumā palielina to līdz 10 gadiem. Saeimas sēdē šāds palielinājums tiek skaidrots ar nepieciešamību kontrolēt antisabiedrisku darbību un nepieciešamību pārbaudīt lojalitāti. Pieteikuma iesniedzēja viedoklis, ka ”pārliecināties par to, ka reliģiska organizācija ievēro normatīvo aktu prasības ir iespējams daudz ātrākā laika posmā, un nav nepieciešams 10 gadu nogaidīšanas un pārreģistrēšanās periods”⁹¹ sasaucas ar 2000.gada Valsts Cilvēktiesību biroja (Tiesībsarga priekšteča) vērtējumu, ka 10 gadi ir pārāk ilgs laiks, kas nav samērīgs: *“respektīvi labumam, ko valsts un sabiedrība iegūst ar personas tiesību ierobežošanu, [10 gadu pārreģistrācijas nosacījumu] jābūt lielākam nekā zaudējumam, ko personai rada šie tiesību un interešu ierobežojumi. [...] aizliegums jaunajām draudzēm dibināt reliģiskas savienības pārkāpj personu nediskriminācijas un samērīguma principus, nepamatoti liedzot indivīdiem īstenot tiesības uz reliģijas brīvību.”*⁹² Lai arī pievienojos Saeimas viedoklim par apskatāmo normu⁹³ un arī uzskatu, ka **ROL 8.panta ceturtās daļas pirmais teikums atbilst Satversmes 99.pantam, taču vadoties no lietderības un samērīguma apsvērumiem likumdevējam būtu jāpārskata pārreģistrācijas ilgums.** Šai sakarā ir jāparedz pārejas laiks, lai likumdevējs varētu

⁸⁷ Uzņēmumu reģistra 2017.gada 2.novembra vēstule Nr.2-3-148477/1 R.Balodim par reliģiskajām organizācijām

⁸⁸ 2010. gada 10. jūnija Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā Nr. 302/02 Jehovah’s Witnesses of Moscow and others v. Russia.

⁸⁹ Tieslietu ministrijas 2017.gada 4.septembra vēstule Nr.1-11/2728 Saeimas Juridiskajam birojam par informācijas sniegšanu lietā Nr.2017-18-01 5 - 7.lpp.

⁹⁰ Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2017.gada 6.jūlija lēmums lietā Nr.A420410213; SKA-165/2017.

⁹¹ Turpat, 12. punkts.

⁹² Valsts Cilvēktiesību biroja direktora O.Brūvera 2000.gada 1.februāra atzinums nr.1-14-1/18. Cītēts pēc Balodis R. Baznīcu tiesības. Rīga: Reliģijas Brīvības Asociācija, 2002, 203.lpp.

⁹³ Saeimas 2017.gada 19.septembra atbildes raksts Satversmes tiesai Nr.612.1-22-12/17 10 – 11, 14-15.lpp.

pārskatīt visus ieteikumus (skatīt punktu 8.2.4.) Par minēto tiesību literatūrā esmu norādījis jau agrāk.⁹⁴

10. Par Religisko organizāciju likuma 7.panta otrs daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 99. un 102.pantam

ROL 7. panta otrajā daļā ir noteikts ''*Desmit (vai vairāk) vienas konfesijas draudzes, kas ir reģistrētas Latvijas Republikā, var izveidot religisko savienību (baznīcu). Šis noteikums neattiecas uz šā likuma 8.panta ceturtajā daļā norādītajām reliģiskajām organizācijām.*''

10.1. Par aplūkojamās tiesību normas atbilstību Satversmes 102.pantam

Skatīt dotā atzinuma 8.1.punktu.

10.2. Par aplūkojamās tiesību normas atbilstību Satversmes 99.pantam

ROL 7.panta otrs daļas un 8.panta ceturtās daļas pirmo teikumu jāskata kā vienotu ierobežojumu, jo minētajās tiesību normās RelOrg tiek klasificētas pēc divu pazīmju kopuma – ''*pirma reizi uzsāk darbību Latvijas Republikā*'' un ''*nepieder pie valstī jau reģistrētajām reliģiskajām savienībām (baznīcām)*''. Tikai tad, kad RelOrg atbilst iepriekšminētajām pazīmēm, reģistra iestāde reģistrē RelOrg, statusā, kurš izbeidzas, ja to neatjauno un šādi reģistrētas RelOrg nevar reģistrēt Baznīcu. Tikai pēc pēdējās 10-tās pārreģistrācijas RelOrg iegūst ''*patstāvīgas reliģiskas RelOrg statusu*'' un ir tiesīgas reģistrēt Baznīcu. Šī iemesla sakarā ir atsevišķi aplūkojami 7.panta pirmsais un otrs teikums. Desmit draudžu skaits, ko likums prasa, lai izveidotu Baznīcu ir samērīgs, kamēr aizliegums reģistrēt Baznīcu, kas noteikts 7.panta otrajā teikumā un skatāms kopsakarā ar 8.panta ceturtās daļas pirmo teikumu ir cita lieta. Izvērtējot iespējamo pamattiesību ierobežojumu pēc Satversmes tiesas metodoloģijas⁹⁵ ir jāsecina, ka liegums tiesības veidot Baznīcu nav pamatots un lietderīgs, jo nekādu labumu sabiedrība no tā neiegūst.

Pielikumā:

- 1.Rīgas pilsētas kristīgo lietu padomes priekšsēdētāja J.Šmita 2017.gada 21.novembra vēstule Nr. KDK-17-15-nd Satversmes tiesai (uz 4 lp);
- 2.Uzņēmumu reģistra vēstule Nr.2-3-148477/1 R.Balodim par reliģiskajām organizācijām (uz 5 lpp);
- 3.Tieslietu ministrijas 2017.gada 4.septembra vēstule Nr.1-11/2728 Saeimas Juridiskajam birojam par informācijas sniegšanu lietā Nr.2017-18-01 (10 lp.)
4. Latvijas Pareizticīgās Baznīcas Sinodes, Rīgas un visas Latvijas Metropolīta Aleksandra 2017.gada 21.novembra vēstule Nr. 4-111 R.Balodim par Latvijas Pareizticīgās Baznīcas situācijas vērtējumu sakarā ar Satversmes tiesā ierosināto lietu Nr.2017-18-01 (uz 4.lpp.)

Ringolds Balodis

⁹⁴ Balodis R. Baznīcu tiesības. Rīga: Religijas Brīvības Asociācija, 2002, 203.lpp.

⁹⁵ Sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011.gada 30.marta sprieduma lietā Nr. 2010-60-01 23. punktu.

RĪGAS PILSĒTAS KRISTĪGO LIETU PADOME

Rātslaukums 1, Rīga, LV-1539

Rīgā

21.11.2017. Nr. KDK-17-15-nd

Uz _____ Nr. _____

LR Satversmes tiesai
Jura Alunāna ielā 1
Rīgā, LV-1010

Informācijai:

✓ LU Juridiskās fakultātes Prof., Dr. iur. Ringoldam Balodim
Raiņa bulv.19
Rīgā, LV-1586

LR Saeimas Juridiskajam birojam
Jēkaba ielā 11
Rīgā, LV-1811

LR Tieslietu ministrijai
Brīvības ielā 36
Rīgā, LV- 1536

LR Tiesībsargam
Baznīcas ielā 25
Rīgā, LV-1010

Rīgas pilsētas kristīgo lietu padome (turpmāk – Padome) ir saņēmusi un izskatījusi Latvijas Pareizticīgās Baznīcas Valdošā Virsgana Metropolīta Aleksandra 08.11.2017. vēstuli Nr.4-105 ar lūgumu izteikt savu viedokli par Religisko organizāciju likuma 7.panta otrs daļas un 8.panta ceturtās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 99. un 102.pantam un Religisko organizāciju likuma 7.panta trešās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91., 99. un 102.pantam.

Padome uzskata, ka spēkā esošā likumdošana, kas regulē reliģijas jomu Latvijas valstī, labvēlīgi ietekmē religisko organizāciju darbību un attīstību. Pateicoties sakārtotai

likumdošanai šai sfērā, Latvijā valda zināma stabilitāte reliģijas jomā, kas garantē mieru un saticību mūsu sabiedrībā.

Reliģisko organizāciju likuma noteiktais regulējums, kas paredz, ka vienai konfesijai var būt tikai viens garīgais centrs (viena baznīca), garantē stabilitāti reliģijas jomā Latvijas valstī. Atceļot šo normu vai mainot to, pielaujot vienas konfesijas ietvaros atļaut veidot vairākus garīgus centrus (vairākas baznīcas), var izveidoties pilnīgi pretējais stāvoklis. Tūlīt pat vienas konfesijas ietvaros var sākties nesaskaņas, strīdi un šķelšanās. Nenoliedzami, ka izcelties arī strīdi par nekustāmā īpašuma piederību, kas veicinās nebeidzamas tiesvedības un ar to saistītas nekārtības. Tas var arī novest pie nopietnām problēmām, kas saistītas ar civiltiesisko, izglītības, garīgās veselības un citām jomām, kur valsts ir deleģējusi dažas no savām funkcijām veikt baznīcām.

Latvijā līdzīgi kā citās Eiropas valstīs (piemēram, Itālijā, Spānijā, Polijā, Ungārijā, Lietuvā u.c.) valsts, ievērojot konstitucionālos reliģijas brīvības un baznīcas šķirtības principus, realizē pozitīvās neutralitātes politiku (*positive neutrality policy*), atzīstot, atbalstot un finansējot noteiktu baznīcu loku. Šīs baznīcas ir pierādījušas sevi, ilgstoši darbojoties Latvijas teritorijā, un ir lojālas pret Latvijas Republiku un tās vērtībām. Šīs reliģiskās savienības ir Septītās Dienas Adventistu Latvijas draudžu savienība, Latvijas Baptistu Draudžu Savienība, Latvijas Apvienotā Metodistu Baznīca, Latvijas Vecticībnieku Pomoras Baznīca, Latvijas Evaņģēliski luteriskā Baznīca, Latvijas Pareizticīgā Baznīca, Rīgas ebreju reliģiskā draudze un Romas katoļu baznīca. Šīs baznīcas ir jāstiprina un ja nu tomēr tiesa lemj, ka minētās Reliģisko organizāciju likumu normas ir pretrunā ar Satversmi, tad ir būtiski jāstiprina esošā likumdošana. Tā, piemēram, jāmaina Civillikuma 51.pantā konfesiju uzskaitījumu¹ pret vispārīga rakstura formulējumu, kas norādītu nevis uz konfesiju, bet attiecīgu reliģisku organizāciju, kurai šāda tiesība ir noteikta speciālā likumā. Respektīvi minētajā Civillikuma pantā vārdu “konfesijas” aizstāt ar vārdiem “ar speciālu likumu vai starptautisku līgumu atzītu reliģisko organizāciju”. Tādējādi, jebkura tikko reģistrēta reliģiska organizācija nevarētu automātiski iegūt tiesības un pienākumus, kurus Latvijas valsts ir piešķirusi tikai ilglaicīgi pārbaudītām reliģiskām organizācijām. Līdzīgi šim piemēram būtu jāpārskata arī visi citi likumi un jāievieš līdzīgus grozījumus (piemēram, Reliģisko organizāciju likuma 6.pantā), jo tāk mērā, kamēr darbojas Satversmes tiesā apstrīdētās normas, tāk mērā ir skaidrs, kas ir konfesijas centrs, jo tas ir viens nevis vairāki.

Padome uzskata, ka draudzēm, uz kurām attiecas desmit gadu pārreģistrācijas pienākums, minētā prasība ir leģitīma un samērīga, un ar šādu ierobežojumu tām netiek radītas tādas nelabvēlīgas sekas, kuras būtu svarīgākas par valsts un sabiedrības kopējo interešu nodrošināšanu.

Padome uzskata, ka Reliģisko organizāciju likuma 7.panta otrā un trešā daļa un 8. panta ceturtā daļa atbilst Latvijas Republikas Satversmei un pozitīvi ietekmē reliģisko organizāciju darbību un attīstību.

Nemot vērā augstāk minēto, Padome neatbalsta izmaiņas esošajā Reliģisko organizāciju likumā un aicina izbeigt Latvijas Republikas Satversmes tiesā ierosināto lietu

---

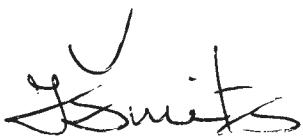
¹ Civillikuma 51.pants “Ja laulājamie pieder pie ev.-luterānu, Romas katoļu, pareizticīgo, vecticībnieku, metodistu, baptistu, septītās dienas adventistu vai Mozus ticīgo (judaistu) konfesijas un vēlas salaulāties pie savas konfesijas garīdznieka, kuram ir attiecīgās konfesijas vadības atļauja, tad viņus laulā pēc attiecīgās konfesijas noteikumiem.”

Nr.2017-18-01, pretējā gadījumā Saeimai ir jāveic revīzija likumos, kas regulē valsts un baznīcu attiecības, lai saglabātu šobrīd sasniegto balansu.

Pielikumā: 1 lp.

Dieva svētību Jūsu atbildīgajā darbā vēlot,

Padomes priekšsēdētājs

J.Šmits

Šmits 29330016

Latvijas
Pareizticīgās
Baznīcas
SINODE

СИНОД
Латвийской
Православной
Церкви

Pils 14, Rīga, LV-1050, Latvijas Republika
Tālr. +371 6 7224345, +371 6 7225855
Reg. № 90000085869

Пилс 14, Рига, LV-1050, Латвийская Республика
Тел. +371 6 7224345, +371 6 7225855
Рег. № 90000085869

2017. gada 8. novembrī
Iz.Nr. 4-105

Rīgas pilsētas kristīgo lietu padomei

Latvijas Republikas Satversmes tiesā ir ierosināta lieta par Religisko organizāciju likuma 7.panta otrs daļas un 8.panta ceturtās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 99. un 102.pantam un Religisko organizāciju likuma 7.panta trešās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91., 99. un 102.pantam.

Likuma 7.panta otrā daļa noteic, ka desmit (vai vairāk) vienas konfesijas draudzes, kas ir reģistrētas Latvijas Republikā, var izveidot reliģisko savienību (baznīcu). Šis noteikums neattiecas uz Likuma 8.panta ceturtajā daļā norādītajām reliģiskajām organizācijām, proti, draudzēm, kuras pirmo reizi uzsāk darbību Latvijas Republikā un nepieder pie valstī jau reģistrētajām reliģiskajām savienībām (baznīcām). Likuma 8.panta ceturtā daļa noteic, ka iepriekš minētajām draudzēm pirmo desmit gadu laikā katru gadu jāpārreģistrējas reģistra iestādē.

Likuma 7.panta trešā daļa paredz, ka vienas konfesijas draudzes var izveidot valstī tikai vienu reliģisko savienību (baznīcu).

Šo pantu atcelšana negatīvi ietekmēs situāciju reliģijas jomā un negatīvi ietekmēs sabiedrības vienotību un saliedētību.

Uzskatam, ka šie Religisko organizāciju likuma panti pilnīgi atbilst Satversmei. Atbalstam Saeimas viedokli šinī jautājuma (sk. pielikumu).

Lūdzam Rīgas pilsētas kristīgo lietu padomi izteikt savu viedokli šinī jautājumā iesniegšanai Satversmes tiesai.

Pielikumā: - Latvijas Republikas Satversmes tiesas vēstule ar pielikumiem.

Latvijas Pareizticīgās Baznīcas vārdā,

+ *A. Kudrjašovs*

Latvijas Pareizticīgās Baznīcas Valdošais
Rīgas un visas Latvijas Metropolīns
(Aleksandrs Kudrjašovs)

Virsgans SANEMTS
РІГАС ПІЛСЕТАС КРІСТИГО LIETU PADOMЕ
Datums 09.11.2017
Nr. KDK-17-10-31

Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrs

Pērses iela 2, Rīga, LV-1011, tālr. 67031703, fakss 67031793, e-pasts info@ur.gov.lv, www.ur.gov.lv

Rīgā

02.11.2017. Nr. 2-3-148477/1
Uz 18.10.2017. Nr. 142.8/6-39-12/17

12. Saeimas deputātam
Ringoldam Balodim
saeima@saeima.lv

Par reliģiskajām organizācijām

Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrs (turpmāk – Reģistrs) ir izskatījis Jūsu 2017.gada 18. oktobra iesniegumu (turpmāk – Iesniegums), kurā lūdzat sniegt informāciju par reliģiskajām organizācijām, kuru reģistrācija vai pārreģistrācija ir atteikta uz Tieslietu ministrijas atzinuma pamata. Tāpat lūdzat informāciju par reliģiskajām organizācijām, kurām desmit gadu laikā ir jāpārreģistrējas ik gadu, cik no šādām draudzēm ir kļuvušas par “patstāvīgām”, jeb tādām, uz kurām pārreģistrācijas kārtība vairs neattiecas.

Atbildot uz Iesniegumu, darām zināmu, ka laika periodā no 2009. – 2017.gadam uz Tieslietu ministrijas atzinuma pamata Reģistra valsts notārs ir atteicis reģistrāciju turpmāk norādītajām reliģiskajām organizācijām:

Lēmuma datums	Lēmuma numurs	Reliģiskās organizācijas nosaukums
26.03.2009.	Nr.10-11/1463	Reliģiskā organizācija "PIRMĀ SAENTOLOGU RĪGAS DRAUDZE"
05.11.2009.	Nr.10-10/125981	Reliģiskā organizācija Musulmaņu draudze "MAKKA"
18.01.2010.	Nr.10-11/103037/1	Reliģiskā organizācija EVANGĒLISKO KRISTIEŠU DRAUDZE "TICĪBAS VĀRDS"
14.07.2010.	Nr.10-11/63871	Reliģiskā organizācija Jūdaiski-mesianiskā kopiena "BEIT SHALOM"
01.12.2010.	Nr.10-11/128172	Reliģiskā organizācija Musulmaņu draudze "MADINA"
27.04.2010.	Nr.10-11/26937	Reliģiskā organizācija Musulmaņu draudze "NIMR"
14.07.2010.	Nr.10-11/49614	Reliģiskā organizācija "PIRMĀ SAENTOLOGU RĪGAS DRAUDZE"

18.03.2011.	Nr.10-11/9547	Religiskā organizācija Daugavpils Sv. Borisa un Gļeba Latvijas Pareizticīgā (autonomā) draudze
21.02.2011.	Nr.10-11/165925	Religiskā organizācija "Dievmātes Pasludināšanas Latvijas Pareizticīgās (autonomā) draudze"
02.11.2011.	10-11/111682	Religiskā organizācija Rīgas apvienotā Vasarsvētku draudze "Baloži"
28.02.2011.	28.02.2011.	Religiskā organizācija "Tukuma Svētā Nikolaja Latvijas Pareizticīgā (autonomā) draudze"
17.02.2012.	10-11/22882	Religiskā organizācija "Mūžamjaunavas Marijas patvēruma Latvijas pareizticīgā autonomā draudze"
29.03.2012.	10-11/46155	Religiskā organizācija "Visu sērojošo prieka Latvijas pareizticīgā autonomā draudze"
24.04.2012.	Nr. 10-11/49451	Religiskā organizācija "Svētā arhistratēga ercenēļa Mihaila Latvijas pareizticīgā autonomā draudze"
26.01.2012.	10-11/152768	Religiskā organizācija "Belokriņicas Hierarhijas Krievu Pareizticīgās Vekticībnieku Baznīcas draudze"
14.02.2012.	10-11/22396	Religiskā organizācija Rīgas apvienotā Vasarsvētku draudze Baloži
04.04.2013.	Nr. 10-11/19071	Religiskā organizācija Latvijas Pareizticīgā Autonomā Baznīca
17.10.2014.	Nr. 10-11/114991	Religiskā organizācija "Rīgas Pastafariānisma draudze"

No augstāk minētajām reliģiskajām organizācijām valsts notāra lēmumu par reģistrācijas atteikumu Reģistra galvenajam valsts notāram ir apstrīdējušas:

Lēmuma datums	Lēmuma numurs	Religiskās organizācijas nosaukums	Apstrīdēšanas iznākums
14.07.2010.	Nr.10-11/49614	Religiskā organizācija "PIRMĀ SAENTOLOGU RĪGAS DRAUDZE"	Ar 26.08.2010. galvenā valsts notāra lēmumu Nr.1-5/131 valsts notāra lēmums atstāts negrozīts
21.02.2011.	Nr.10-11/165925	Religiskā organizācija "Dievmātes Pasludināšanas Latvijas Pareizticīgās (autonomā) draudze"	Ar 23.05.2011. galvenā valsts notāra lēmumu Nr.1-5/61 valsts notāra lēmums atstāts negrozīts; Ar Administratīvās apgabaltiesas 02.10.2012. spriedumu lietā Nr. A420538811 nospiests daļēji apmierināt pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu un uzlikt par

			<p>pienākumu Reģistram septiņu dienu laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas pieņemt lēmumu par ieraksta izdarīšanas atlikšanu par draudzes reģistrēšanu reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistrā, nosakot termiņu trūkumu novēršanai vienu mēnesi no lēmuma par ieraksta izdarīšanu atlikšanas pieņemšanas dienas.</p> <p>10.12.2012. reģistrēta reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistrā</p>
28.02.2011.	Nr.10-11/167949	Reliģiskā organizācija "Tukuma Svētā Nikolaja Latvijas Pareizticīgā (autonomā) draudze"	<p>Ar 23.05.2011. galvenā valsts notāra lēmumu Nr.1-5/60 valsts notāra lēmums atstāts negrozīts;</p> <p>Ar Administratīvās rajona tiesas 27.04.2012. spriedumu lietā Nr. A420560011 nospiests apmierināt daļēji draudzes pieteikumu un uzdot Reģistram pieņemt lēmumu septiņu dienu laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas par ieraksta izdarīšana spar draudzes reģistrāciju reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistrā, nosakot termiņu trūkumu novēršanai vienu mēnesi no lēmuma par ieraksta izdarīšanu atlikšanas pieņemšanas dienas.</p> <p>14.12.2012. reģistrēta reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistrā</p>
18.03.2011.	Nr.10-11/9547	Reliģiskā organizācija Daugavpils Sv. Borisa un Gleba Latvijas Pareizticīgā (autonomā) draudze	<p>Ar 16.09.2011. galvenā valsts notāra lēmumu Nr.1-5/132 valsts notāra lēmums atstāts negrozīts;</p> <p>Ar Administratīvās apgabaltiesas 20.12.2012. spriedumu lietā Nr. A420626711 nospiests daļēji apmierināt pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu un uzlika Reģistram septiņu dienu laikā</p>

			no sprieduma spēkā stāšanās dienas pieņemt lēmumu par ieraksta izdarīšanas atlīšanu par draudzes reģistrēšanu reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistrā, nosakot termiņu trūkumu novēršanai vienu mēnesi no lēmuma par ieraksta izdarīšanu atlīšanas pieņemšanas dienas.; 13.02.2013. reģistrēta reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistrā
04.04.2013.	Nr. 10-11/19071	Reliģiskā organizācija Latvijas Pareizticīgā Autonomā Baznīca	Ar 28.05.2013. galvenā valsts notāra lēmumu Nr. 1-5/101 valsts notāra lēmums atstāts negrozīts; tiesā ierosināta administratīvā lieta Nr. A420410213, norit tiesvedība.
17.10.2014.	Nr. 10-11/114991	Reliģiskā organizācija "Rīgas Pastafariānisma draudze"	Ar 19.12.2014. galvenā valsts notāra lēmumu Nr.1-5/196 valsts notāra lēmums atstāts negrozīts; Ar Administratīvās rajona tiesas 22.12.2016 spriedumu lietā Nr. A420166915 nospriests noraidīt draudzes pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru draudze tikt ierakstīta reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistrā.

Atbilstoši Reliģisko organizāciju likuma 8.panta ceturtajai daļai draudzēm, kuras pirmo reizi uzsāk darbību Latvijas Republikā un nepieder pie valstī jau reģistrētajām reliģiskajām savienībām (baznīcām), pirmo desmit gadu laikā katru gadu jāpārreģistrējas reģistra iestādē. Pārreģistrējot reliģisko organizāciju, reģistra iestāde pamatojas uz Tieslietu ministrijas sniegto atzinumu par reliģiskās organizācijas iepriekšējā perioda darbības atbilstību normatīvo aktu prasībām.

Informējam, ka no Reliģisko organizāciju likums spēkā stāšanās 1995.gada 10.oktobrī līdz 2017.gada 31.oktobrim reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistrā reģistrētas 153 reliģiskās organizācijas, kurām, ievērojot Reliģisko organizāciju likuma 8.panta ceturtajā daļā noteikto pirmo desmit gadu laikā katru gadu jāpārreģistrējas reģistra iestādē. No tām 84 veikušas pārreģistrāciju un kļuvušas par "pastāvīgām reliģiskām organizācijām", uz kurām neattiecas pārreģistrācijas kārtība, 16 ir izslēgtas no reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistra, jo Reliģisko organizāciju likumā noteiktajā termiņā neiesniedza pieteikumu pārreģistrācijai, 2.pašlikvidējušās, bet divas zemāk norādītās reliģiskās organizācijas no reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistra ir izslēgtas uz Tieslietu ministrijas atzinuma pamata, kuras valsts notāra lēmumu ir apstrīdējušas:

Lēmuma datums	Lēmuma numurs	Religiskās organizācijas nosaukums, reģistrācijas numurs	Apstrīdēšanas iznākums
13.10.2009.	6-14/107198	"RĪGAS PILSĒTAS VIDZEMES PRIEKŠPILSĒTAS MUSULMANU DRAUDZE", vienotais reg. Nr. 99500003387,	Ar 17.11.2011. galvenā valsts notāra lēmumu Nr.1-5/162 valsts notāra lēmums atstāts negrozīts;
11.06.2013.	6-14/52896	Religiskā organizācija "ŠRĪ DEVĪ", vienotais reg. Nr. 40801051306	Ar 31.07.2013. galvenā valsts notāra lēmumu Nr.1-5/151 valsts notāra lēmums atstāts negrozīts; Ar 10.06.2014. Administratīvās rajona tiesas spriedumu lietā Nr. A420457913 nospiests noraidīt pilnīgi religiskās organizācijas pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru draudze tiktu pārreģistrēta religisko organizāciju un to iestāžu reģistrā.

Pārējās 49 religiskās organizācijas ir pārreģistrācijas procesā, proti, atkarībā no reģistrācijas datuma religisko organizāciju un to iestāžu reģistrā, to pārreģistrācijas termiņš beidzas laika posmā no 2017.gada decembra līdz pat 2027.gada 30.jūnijam.

Vienlaikus informējam, ka pamatojumi religisko organizāciju reģistrācijas atteikumiem un religisko organizāciju izslēgšanai no religisko organizāciju un to iestāžu reģistra ietverti valsts notāra lēmumos un padziļināti tie nav analizēti, līdz ar to Reģistrs nevar sniegt detalizētu informāciju par valsts notāru lēmumos un Tieslietu ministrijas atzinumos ietvertajiem religisko organizāciju reģistrācijas vai pārreģistrācijas atteikumu pamatojumiem.

Galvenā valsts notāre

G.Paidere

Dokuments parakstīts elektroniski ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.

Strode 67031744

Tieslietu ministrija

Brīvības bulvāris 36, Rīga, LV-1536; tālr.: 67036801, 67036716, 67036721; fakss: 67210823, 67285575;
e-pasts: tm.kanceleja@tm.gov.lv; www.tm.gov.lv

Rīgā

04.-09.-2017 Nr. 1-11/2/2018

Uz 28.07.2017. Nr.142.123/1-31-12/17

Latvijas Republikas Saeimas
Juridiskajam birojam
Jēkaba ielā 11, Rīgā
LV-1811

*Par informācijas sniegšanu Latvijas Republikas
Satversmes tiesas lietā Nr. 2017-18-01*

Tieslietu ministrijā ir saņemta Saeimas Juridiskā biroja vēstule ar lūgumu sniegt informāciju par Latvijas Republikas Satversmes tiesā (turpmāk - Satversmes tiesa) 2017.gada 19.jūlijā ierosināto lietu Nr. 2015-18-01 "Par Religisko organizāciju likuma 7.panta otrs daļas un 8.panta ceturtās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 99. un 102.pantam un par Religisko organizāciju likuma 7.panta trešās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91., 99. un 102.pantam".

Tieslietu ministrija, ņemot vērā Satversmes tiesas lēmumu un Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta pieteikumu, sniedz šādas atbildes:

1. Par Religisko organizāciju likuma 8.panta ceturtajā daļā noteikto pienākumu draudzēm, kuras pirmo reizi uzsāk darbību Latvijas Republikā un nepieder pie valstī jau reģistrētajām reliģiskajām savienībām (baznīcām), pirmo desmit gadu laikā katru gadu pārreģistrēties reģistra iestādē atbilstību Satversmei sniedz šādu viedokli:

Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas¹ un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas² tēzes attiecībā uz reliģijas un pārliecības brīvību ir konkretizētas Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 18.pantā, proti, katram cilvēkam ir tiesības uz domu, apziņas un reliģijas brīvību. Šīs tiesības ietver reliģijas un pārliecības brīvību, brīvību pieņemt reliģiju vai pārliecību pēc savas izvēles un brīvību nodoties savai reliģijai un pārliecībai tiklab vienatnē, kā arī kopā ar citiem, publiski vai nošķirti, piekopjot kultu, izpildot reliģiskas un rituālas ceremonijas un sludinot mācību. Nevienu nedrīkst pakļaut piespiešanai, kas mazinātu viņa reliģijas vai pārliecības brīvību vai brīvību pieņemt reliģiju vai pārliecību pēc savas izvēles³. Turklat starptautiskie tiesību akti ne tikai ietver obligātās prasības nodrošināt reliģijas brīvības tiesības, bet arī pasargā individus no iespējamās diskriminācijas viņu

¹ Vispārējā cilvēktiesību deklarācija <http://www.humanrights.lv/doc/vispaar/vispcd.htm> (aplūkots 2006. 10.apīlī)

² Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 9.panta otrs daļa: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 1997. 13.jūnijs, Nr.143/144.

³ Starptautiskais pakts par pilsoņu un politiskajām tiesībām: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 2003. 23.aprīlis, nr.61

religiskās pārliecības dēļ⁴. Valstij, īstenojot savas varas funkcijas, jāņem vērā religijas brīvības tiesības. Religijas brīvības tiesību īstenošana ir savas iekšējas apziņas ārējā izpaušana, kas ir noteiktu ceremoniju un kulta piekopšana, publiskie pasākumi, savas ticības dogmu izplatīšana. Šīs tiesības valsts var ierobežot, nosakot aizliegumus veikt noteiktas darbības un paredzot sankcijas par priekšrakstu nepildīšanu. Tomēr valsts var regulēt tikai religijas ārējo izpausmi, turklāt izpausmes regulējumam jāatbilst noteiktiem priekšnoteikumiem⁵. Valsts nevar patvaižīgi ierobežot personas tiesības sludināt savu religiju. Pat ja vairākums sabiedrības atbalsta šādu ierobežojumu, mazākuma grupas tiesības nevar būt aizskartas. Valstij jāievēro samērīguma, tiesiskās palīdzības un cilvēktiesību ievērošanas principi. Brīvību nodoties savai ticībai vai pārliecībai var ierobežot tikai likumā paredzētajā kārtībā un tiktāl, cik tas ir nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā, lai nodrošinātu sabiedrisko drošību, sabiedrisko kārtību, sabiedrības veselību vai tikumību, vai aizsargātu citu cilvēku tiesības un brīvības⁶. Iespēja ierobežot brīvību paust savu religisko pārliecību pastāv tādā demokrātiskā sabiedrībā, kur vienlaicīgi eksistē vairākas religijas, lai saskaņotu dažādu grupu intereses un nodrošinātu cienīgu attieksmi pret dažādu personu ticību⁷.

Ar tiesību normu palīdzību valsts koordinē un organizē sabiedrības dzīvi. Valsts ar tiesību normu palīdzību reglamentē visdažādākās indivīda dzīves jomas. Joma, kas skar indivīda religijas brīvības tiesības, nav izņēmums. Valsts regulē tieši religisko organizāciju kā indivīdu, kuriem ir vienādi uzskati, mērķi un tieksmes, kopības darbību.

Ja starptautiskie tiesību akti nepārprotami nosaka valsts pienākumu nodrošināt personu religijas brīvības tiesības, tad norādījumu par kārtību, kādā tas ir īstenojams, nav. Līdz ar to katra valsta veido savu modeli un uzskatus par to, kādā veidā jābūt organizētām valsts un religisko organizāciju attiecībām. Demokrātiskas valsts un religisko organizāciju attiecību modelim jābūt veidotam tā, lai tiktu nodrošinātas personu religijas brīvības tiesības (gan vairākuma pārliecība, gan mazākuma grupu pārliecība), personas netiku diskriminētas savas religiskās pārliecības dēļ, tiktu nodalīta valsts un religisko organizāciju institūciju darbības joma un kompetence, it īpaši valsts iejaukšanās robežas religisko organizāciju iekšējā darbībā, nebūtu pieļauta valsts iejaukšanās religisko organizāciju religiskajā darbībā, kā arī lai izveidotais modelis atbilstu valsts vēsturiskajam attīstības garam un tradīcijām.

Saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes 99.pantu ikvienam ir tiesības uz religiskās pārliecības brīvību. Personai garantētā religijas brīvība var tikt īstenota ne tikai individuāli, bet arī indivīdiem apvienojoties. Tādā veidā rodas religiskās organizācijas – indivīdu kopums, kas piekopj vienu un to pašu mācību, rituālus un ceremonijas. Religiskajai organizācijai piemīt tās pašas religijas brīvības tiesības kā indivīdam, proti, brīvība nodoties savai religijai un pārliecībai kopā ar citiem, publiski vai nošķirti, piekopjot kultu, izpildot religiskas vai rituālas ceremonijas un sludinot mācību. Valstij jāpiešķir religiskajām organizācijām noteiktas juridiskas tiesības vai jānodrošina to atzīšana, lai tās pilntiesīgi un bez ierobežojumiem varētu darboties privāttiesību jomā, piemēram, noslēgt līgumus, celt dievnamus. Tā kā tiesībspējas iegūšana ir ļoti nozīmīga, Eiropas Cilvēktiesību tiesa vairākos nolēmumos ir nospriedusi, ka šāda statusa iegūšana ir viens

⁴ Deklarācija par jebkuras neiecietības un diskriminācijas, kas balstās uz religiju vai pārliecību, izskaušanu. Права человека. Сборник международных договоров. Том I (часть первая). Универсальные договоры, Организация Объединенных Наций. – Нью Йорк и Женева, 1994 – С. 137-141

⁵ Durham C. Perspectives on religious liberty: a Comparative Framework. Gram.: *Religious Human rights in Global Perspective. Legal Perspectives*. The Hague/Boston/London: Martinus Nijhoff Publishers, 1996, p.29.

⁶ Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 9.panta otrā daļa: LR starptautiskais līgums.

Latvijas Vēstnesis, 1997. 13.jūnijs, Nr.143/144

⁷ ECT 1993.gada 23.maija spriedums lietā Kokkinakis v. Greece

<http://cmisckp.echr.coe.int/ikp197/view.asp?item=1&portal=hbk&action=prof&source=ikp&highlight=Kokkinaki&s&sessionid=6317555&skin=hudoc-en>

no vissvarīgākajiem apvienošanas tiesību aspektiem⁸, turklāt apvienošanās tiesības aptver arī tiesības apvienoties reliģisko mērķu sasniegšanai⁹.

Tātad valstīm jādod reliģiskajām organizācijām iespēja iegūt tiesībspēju un rīcībspēju. Valsts aktīvi rīkojas, reģistrējot, atzīstot, uzskaitot reliģiskās organizācijas, slēdzot ar tām līgumus, kā arī pieņemot likumus. Tādejādi tiek apstiprināta reliģisko organizāciju vispārējā tiesībspēja, vai noteikts sociālais statuss, tiek atļauta darbība vai piešķirtas privileģijas.

Latvijas Republikā tiesībspējīgas un rīcībspējīgas ir fiziskas un juridiskas personas. Tās ir tiesību spējīgas tiesiskos darījumos¹⁰. Civillikumā ir norādīts, ka par juridiskām personām atzīstamas personu apvienības, kurām piešķirta juridiska personība¹¹. Tātad personas, kas apvienojas, lai veiktu reliģisko darbību, var darboties privātiesību jomā kā vienots subjekts, tikai iegūstot juridiskas personas statusu. Latvijas Republikā pastāv juridisku personu reģistrācijas sistēma, proti, individu apvienībai juridiskas personas statusu ir iespējams iegūt, reģistrējoties attiecīgajā valsts iestādē. Juridiskas personas tiesībspējas un rīcībspējas apliecinājums ir ieraksts reģistrā (reģistrācijas apliecība kā dokumentāls apliecinājums) un noteiktos gadījumos arī statūti.

Saskaņā ar Reliģisko organizāciju likuma 3. panta pirmajā daļā noteikto reliģiskas organizācijas ir Reliģisko organizāciju likumā noteiktajā kārtībā reģistrētās draudzes, reliģiskās savienības (baznīcas) un diecēzes. Atbilstoši Reliģisko organizāciju likuma 13. panta pirmajai daļai reliģiskās organizācijas ar to reģistrācijas brīdi iegūst juridiskās personas statusu. Papildus tam Reliģisko organizāciju likuma 7.¹ panta pirmajā daļā noteikts, ka šī likuma noteiktajā kārtībā reģistrētās reliģiskās organizācijas savos statūtos paredzēto reliģiskās darbības mērķu sasniegšanai var veidot iestādes, kurām nav peļņas iegūšanas nolūka un rakstura. Šādas iestādes ir garīgā personāla mācību iestādes, klosteri, misijas, diakonijas iestādes un tamlīdzīgas iestādes. Minētajām iestādēm juridisko statusu saskaņā ar Reliģisko organizāciju likuma 13. panta pirmo daļu nosaka reliģiskā savienība (baznīca) vai diecēze.

No minētā izriet, ka Latvijā saskaņā ar šobrīd spēkā esošo normatīvo regulējumu var izdalīt četras juridiskas formas, no kurām trīs ir reliģiskās organizācijas (draudzes, reliģiskās savienības (baznīcas) un diecēzes), bet viena ir iestāde, ko atsevišķu mērķu realizēšanai var izveidot reliģiskā savienība (baznīca) vai diecēze. Normatīvajos aktos ir izveidota daudzpakāpju reģistrācijas struktūra. Sākotnēji draudze tiek reģistrēta kā pārreģistrējama, pēc tam iegūst pastāvīgo statusu un, apvienojoties, draudzes var veidot reliģisko savienību (baznīcu). Savukārt reliģiskajām savienībām (baznīcām) ir tiesības dibināt diecēzes un iestādes.

Lai klūtu par juridisku personu, reliģiskās organizācijas pārstāvim ir jāiesniedz pieteikums par reliģiskās organizācijas reģistrāciju Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā.

Saskaņā ar Reliģisko organizāciju likuma 8. panta otro daļu pirms reliģiskās organizācijas vai tās iestādes reģistrēšanas Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistram ir pienākums lūgt Tieslietu ministrijas atzinumu par reliģiskās organizācijas statūtos (satversmē, nolikumā) norādīto darbības mērķu un uzdevumu atbilstību normatīvajiem aktiem, kā arī par to, vai

⁸ ECT 1998.gada 10.jūlija spriegums lietā Sidiropoulos and others v. Greece

<http://cmislp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=2&portal=hbk&action=prof&source=tkp&highlight=sidiropoulos&sessionid=6660038&skin=hudoc-en>, ECT 2004.gada 17.februāra spriedums lietā Gorzelik and others v. Poland <http://cmislp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=2&portal=hbk&action=html&source=tkp&highlight=gorzelik&sessionid=6660038&skin=hudoc-en> (accessed 2006. 10.april), ECT 1998.gada 30.janvāra spriedums lietā United Communist Party of Turkey and others v. Turkey <http://cmislp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbk&action=html&source=tkp&highlight=United%20%7C%20Communist%20%7C%20Party&sessionid=6660038&skin=hudoc-en>

⁹ ECT 2000.gada 26.oktobra spriedums lietā Hasan and Chaush v. Bulgaria <http://cmislp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbk&action=html&source=tkp&highlight=Chaush&sessionid=6660038&skin=hudoc-en>, ECT 2002.gada 27.marta spriedums lietā Metropolitan Church of Bessarabia and others v. Moldova <http://cmislp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbk&action=html&highlight=Metropolitan%20%7C%20Church%20%7C%20of%20%7C%20Bessarabia&sessionid=6660038&skin=hudoc-en>

¹⁰ Civillikuma komentāri. Saistību tiesības. Torgāns K.(Zin. red), Rīga: Mans Ipašums, 2000, 20.lpp.

¹¹ Turpat, 21.lpp.

religiskās organizācijas darbība (mācība) nevar apdraudēt cilvēka tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību.

Lai sagatavotu pēc iespējas izvērstāku un pamatošāku atzinumu, Tieslietu ministrija, pamatojoties uz Religisko organizāciju likuma 5. panta sekojošu daļu un Administratīvā procesa likuma 53. pantu, lūdz arī citu kompetento iestāžu atzīnumus, kā arī tiesībaizsardzības iestāžu viedokli un to rīcībā esošo informāciju par religiskās organizācijas darbību. Piemēram, tiek prasīts Izglītības un zinātnes ministrijas atzīnuma par statūtos atrunāto darbību atbilstību izglītības jomu regulējošiem normatīvajiem aktiem, Veselības ministrijas un kompetento nevalstiskā sektora organizāciju atzīnuma par statūtos aprakstīto darbību un ceremoniju iespējamu ietekmi uz cilvēka veselību utml. Ipaša uzmanība atzīnuma sagatavošanas procesā tiek pievērsta bērnu tiesību aizsardzībai, gan vērtējot statūtu atbilstību bērnu interešu aizsardzībai sākotnējās reģistrācijas procesā, gan pārreģistrācijas procesā, vērtējot religisko organizāciju darbību. Tieslietu ministrija pēc tam, kad ir apkopojuši visu informāciju, sagatavo atzīnumu, kura mērķis, nemot vērā religiskās organizācijas definētas mācības un darbības mērķu atbilstību normatīvajiem aktiem, kā arī to iespējamu ietekmi uz cilvēka tiesībām, sabiedrības drošību un labklājību, ir aizsargāt sabiedrības intereses, cilvēka tiesības, sabiedrības drošību un labklājību, sabalansējot to ar valsts pienākumu nodrošināt personas tiesības uz religijas brīvību.¹²

Saskaņā ar likuma „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru” 18.¹⁴ panta trešās daļas 2. punktu Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra valsts notāram ir pienākums pieņemt lēmumu par atteikumu reģistrēt religisko organizāciju vai tās iestādi, ja ir saņemts Tieslietu ministrijas atzīnuma par to, ka ir pamats uzskatīt, ka religiskās organizācijas darbība (mācība) ir pretrunā ar normatīvajiem aktiem vai apdraud cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību.

Apskatot Religisko organizāciju likumā norādīto draudžu darbības reglamentējumu, var secināt, ka draudzes reģistrācijas brīdī iegūst atšķirīgus statusus. Religiskās organizācijas var iedalīt tādās, kurām ir jāpārreģistrējas un tādās, kuras iegūst pastāvīgi reģistrētās organizācijas statusu. Pārreģistrējamo un pastāvīgo religisko organizāciju tiesiskais statuss atšķiras divos aspektos – pārreģistrējamām religiskajām organizācijām katru gadu jāpārreģistrējas, un tās nevar dibināt religisko savienību (baznīcu).

Latvijas Republikā nav noteikts minimālais religiskās organizācijas pastāvēšanas laiks, lai to reģistrētu kā juridisku personu. Atbilstoši likuma “Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru” 18¹⁴.panta pirmajai daļai lēmumu par religiskās organizācijas vai tās iestādes ierakstīšanu religisko organizāciju un to iestāžu reģistrā Uzņēmumu reģistra valsts notārs pieņem divu mēnešu laikā no pieteikuma saņemšanas dienas. Līdz ar to laiks, kurā var iegūt religiskās organizācijas statusu, ir tikai divi mēneši. Nemot vērā minēto, attiecībā uz Religisko organizāciju likumā paredzēto religisko organizāciju pārreģistrācijas procesu nevar attiecināt Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2008.gada 31.jūlija sprieduma lietā “Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas and Others v. Austria” (Nr.40825/98) izdarītos secinājumus attiecībā uz nogaidīšanas laiku, jo konkrētajā lietā tika vērtēta valsts rīcība, kad attiecīgajai personai apvienībai ilgstoti nebija iespējams iegūt religiskās organizācijas kā juridiskās personas statusu. Gluži pretēji Religisko organizāciju likumā nostiprinātā procedūra lauj samērīgos termiņos iegūt jebkurai personai kopībai religiskās organizācijas statusu. Tādējādi ar Religisko organizāciju likumā paredzēto ātro un vieglo religiskās organizācijas reģistrācijas procedūru tiek izpildīts Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas Demokrātisko institūciju un cilvēktiesību biroja vadlīnijās noteiktais attiecībā uz to, ka reģistrācijas procesam kopumā nebūtu jābūt pārlieku birokrātiskam un nebūtu jānosaka nesamērīgi ilgs gaidīšanas laiks līdz statusa iegūšanai (*Guidelines on the Legal Personality of Religious or Belief Communities*, 2014).

Ar reģistrāciju religisko organizāciju un to iestāžu reģistrā religiskā organizācija iegūst

¹² Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra tiesību piemērošanas prakse. Komerctiesības, biedrošanās tiesības un publiskie reģistri. Prof. R. Baloža zin. red. Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC, 2013, 195. lpp.

juridiskas personas statusu, tā var veikt visas darbības, ko Latvijas Republikā ir tiesīgas veikt citas juridiskas personas – būt par prasītāju un atbildētāju tiesā, slēgt dažādus privātiesiskus darījumus, kā arī veikt citas darbības, kuru veikšanai nav nepieciešams īpašs statuss vai atļaujas. Religisko organizāciju likuma 16. panta pirmajā daļā arī papildus noteikts, ka religisko organizāciju īpašumā var būt gan kustamā, gan nekustamā manta. Ar šo mantu religiskā organizācija var rīkoties kā ikkatra juridiskā persona.

Papildus likumdevējs ir noteicis īpašas privilēģijas, kas ir attiecināmas uz religiskām organizācijām.

Religiskās organizācijas nekustamo īpašumu, kuru neizmanto saimnieciskajai darbībai (izņemot dzīvojamās mājas), Latvijā neapliek ar nekustamā īpašuma nodokli (likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli” 1. panta otrs daļas 4.punkts). Reģistrētas religiskās organizācijas arī nemaksā uzņēmuma ienākuma nodokli (likuma „Par uzņēmuma ienākuma nodokli” 2. panta otrs daļas 7. Punkt). Likuma „Par pievienotās vērtības nodokli” normu piemērošanas kārtība paredz, ka religisko organizāciju sniegtajiem religiskajiem un rituālajiem pakalpojumiem, tādiem kā laulība, laulības jubileja, kristības, bēres un citas religiskā rakstura ceremonijas, nav piemērojamas likuma „Par pievienotās vērtības nodokli” normas. Religisko organizāciju ienākumi no minētājiem pakalpojumiem netiek aplikti ar pievienotās vērtības nodokli.

Saskaņā ar Sabiedriskā labuma organizācijas likuma 7. panta ceturto daļu, ja religiskajās organizācijas statūtos (satversmē, nolikumā) norādītais mērķis ir sabiedriskā labuma darbība un religiskā organizācija veic sabiedriskā labuma darbību, tā ir tiesīga pieteikties sabiedriskā labuma organizācijas statusa piešķiršanai. Ja religiskajai organizācijai saskaņā ar Valsts ieņēmuma dienesta lēmumu tiek piešķirts sabiedriskā labuma organizācijas statuss, tai saskaņā ar Sabiedriskā labuma organizācijas likuma 4. panta pirmo daļu ir tiesības saņemt likumos noteiktos nodokļu atvieglojumus u.t.t.

Saskaņā ar Religisko organizāciju likuma 14. panta piekto daļu visas religiskās organizācijas var veikt religisko darbību slimnīcās, pansionātos, soda izciešanas vietās un Nacionālo bruņoto spēku formējumos, ja to vēlas tajos esošās personas.

Minētās tiesības ir vienlīdzīgi attiecināmas gan uz tām draudzēm, kurām ir jāpārreģistrējas atbilstoši Religisko organizāciju likuma 8.panta ceturtajai daļai, gan uz tām, kurām nav jāpārreģistrējas. Normatīvie akti nenošķir pastāvīgas un pārreģistrējamas religiskās organizācijas, tādejādi paredzot vienlīdzīgus darbības noteikumus abu statusu religiskajām organizācijām. Līdz ar to pārreģistrācijas procesa esamība neierobežo religiskās organizācijas tiesības darboties, kā arī pilnvērtīgi sasniegta statūtos noteiktos mērķus un uzdevumus.

Vienlaikus Religisko organizāciju likums neparedz religiskajām organizācijām obligātu pienākumu reģistrēties kā juridiskajām personām. „Nevar piespiest reģistrēties, piemēram, dažu personu kopu, kas vēlas tikai piekopt kultu, jo reģistrācija nozīmē arī noteiktu pienākumu pildīšanu: finansiālu un citu pārskatu iesniegšanu valsts institūcijām, īpašuma tiesību iegūšanu un ar to saistītās atbildības uzņemšanos u.tml”¹³. Tādejādi „reģistrācija nav obligāts priekšnosacījums religiskās organizācijas pastāvēšanai”¹⁴, līdz ar to dalība nereģistrētās religiskās organizācijās nav aizliegta un netiek sodīta, ja vien netiek pārkāpti normatīvie akti.

Religisko organizāciju likums norāda uz diviem pārreģistrācijas priekšnoteikumiem: draudze uzsāk darbību Latvijas Republikā pirmo reizi un ir autonoma, t.i., nepieder ne pie vienas reģistrētās religiskās savienības (baznīcas). Šīs normas mērķis ir nodrošināt valsts institūcijām iespēju pārliecināties par attiecīgo draudžu lojalitāti pret Latvijas valsti un to darbības atbilstību normatīvajiem aktiem. Valstij ir tiesības noteikt priekšnoteikumus reģistrācijas procesam, valstij tāpat ir tiesības noteikt atšķirīgus darbības priekšnoteikumus dažādām religiskajām organizācijām. Tomēr jebkura ierobežojuma mērķim jābūt legitīmam. Ir pamatota likumdevēja

¹³ Balodis R. Par religisko organizāciju reģistrāciju.

Pieejams:

http://home.lu.lv/~rbalodis/Publikacijas/Baznicu%20ties%20gramata/Balodis%20R_rel_org_registracija.pdf

¹⁴ Turpat.

vēlme pārbaudīt to reliģisko organizāciju darbību, kuras valsts teritorijā sāk darboties pirmo reizi. Tas tiek darīts sabiedrības drošības labā, lai aizsargātu indivīdus, tajā skaitā bērnus, no iespējamas negatīvas vai kaitīgas ietekmes, kā arī lai preventīvi nepieļautu jaunu organizāciju iespējamu prettiesisku darbību. Nemot vērā tik lielu pasaulē eksistējošo reliģisko novirzienu un mācību skaitu, kā arī iespējas jaunprātīgi izmantot reliģijas brīvības tiesību nodrošināšanu, ir pamatots valsts mērķis pārliecināties par jauno reliģisko organizāciju lojalitāti valsts pamatvērtībām un darbības atbilstību normatīvajiem aktiem.

Otrs būtisks aspekts, kas ir jāņem vērā, ir spēja pareizi identificēt to laika brīdi, kad reliģiskā organizācija faktiski uzsāk savu darbību pirmo reizi. Piemēram, reliģiskā organizācija savos statūtos norāda noteiktu konfesiju. Šīs konfesijas draudzes jau darbojas Latvijas Republikas teritorijā. Tomēr pastāv iespēja, ka neskatoties uz vienādu konfesijas nosaukumu, kas ir norādīts organizācijas dibināšanas dokumentos, abu draudžu faktiski sludinātā mācība un reliģiskā darbība būtiski atšķiras, jo draudzes pieder pie vienas konfesijas dažādiem atzariem. Tādēļ likumā arī norādīts otrs pārreģistrācijas priekšnoteikums – autonomā darbība. Ja draudze iekļaujas kādā no jau reģistrētajām savienībām, (baznīcām) ir saprotams, ka reliģiskās savienības (baznīcas) un draudzes konfesija ir vienāda un šīs konfesijas draudzes jau darbojas valsts teritorijā. Tādējādi jāsecina, ka pārreģistrācijas mērķis ir nevis reliģisko organizāciju tiesību ierobežojums, bet sabiedrības interešu un drošības aizsardzība. Likumā noteiktais pārreģistrācijas mērķis arī ir, „sabiedrības interesēs pārbaudīt šo organizāciju lojalitāti un atbilstību normatīvajiem aktiem”¹⁵.

Reliģisko organizāciju likuma 14.panta sestā daļa paredz, ka reliģisko organizāciju un tīcīgo darbību ir ierobežojama tikai tajos gadījumos, kad tiek pārkāpta Latvijas Republikas Satversme un likumi. Saskaņā ar Reliģisko organizāciju likuma 18. panta pirmās dalas 3. punktu, kā viens no reliģiskās organizācijas vai tās iestādes darbības izbeigšanas pamatiem ir tiesas nolēmums.

Saskaņā ar minētā panta otro daļu reliģiskās organizācijas darbību, pamatojoties uz tiesas nolēmumu, var izbeigt:

- 1) ja reliģiskās organizācijas darbība ir pretrunā ar Latvijas Republikas Satversmi, citiem normatīvajiem aktiem vai statūtiem (satversmei, nolikumam);
- 2) ja reliģiskā organizācija aicina citus neievērot likumu;
- 3) ja reliģiskā organizācija ar savu darbību (mācību) apdraud demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrisko mieru un kārtību, kā arī citu personu veselību un tikumību.

Šis uzskaitījums nav izsmēlošs un darbību var izbeigt arī citos normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos.

No minētajām normām izriet, ka valstij ir tiesības ierobežot reliģisko organizāciju un tīcīgo darbību, ja reliģiskā organizācija un tās locekļi sludina reliģiskās neiecietības vai nauda idejas, neievēro vai aicina citus neievērot likumu, pārkāpj vai neievēro reliģiskās organizācijas statūtus, ar savu darbību (mācību) apdraud valsts drošību, sabiedrisko mieru un kārtību, kā arī citu personu veselību un tikumību. Valsts nevar atļauties bez kontroles rasties un darboties visām reliģiskajām organizācijām kā juridiskajām personām, jo varētu iznākt, ka valsts reģistrē tādas juridiskās personas, kuras ir ne tikai kaitīgas valstij un tās pilsoņiem, bet var pat apdraudēt iedzīvotājus¹⁶.

Nemot vērā Reliģisko organizāciju likuma 8.panta ceturtajā daļā iekļauto regulējumu, draudze, kura pirmo reizi uzsāk darbību Latvijas Republikā un nepieder pie valstī jau reģistrētajām reliģiskajām savienībām (baznīcām), tiek reģistrēta uz konkrētu periodu – vienu gadu. Pēc likumā noteiktā perioda beigām draudzes darbs tiek izvērtēts un tā tiek pārreģistrēta, t.i., tā atkal tiek reģistrēta uz konkrēto periodu – vienu gadu un tā desmit gadus pēc kārtas.

¹⁵ Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra tiesību piemērošanas prakse. Komerctiesības, biedrošanās tiesības un publiskie reģistri. Prof. R. Baloža zin. red. Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC, 2013, 202. lpp.

¹⁶ Turpat, 194.lpp.

Izskatot pārreģistrācijas dokumentus, tiek pieņemts lēmums par iespēju draudzei turpināt savu darbību nākamajā periodā, t.i., tiek lemts par draudzes reģistrāciju vēl uz viena gada termiņu. Ja reliģiskā organizācija nav iesniegusi dokumentus Religiško organizāciju likuma 8.panta sestajā daļā noteiktajā termiņā vai ir saņemts Tieslietu ministrijas atzinums par reliģiskās organizācijas iepriekšējā perioda darbības neatbilstību normatīvo aktu prasībām, reģistra iestāde nākamajā dienā pēc reģistrācijas termiņa pieņem lēmumu par reliģiskās organizācijas izslēgšanu no reģistra. Prasījumi, kuri izriet no izslēgtās reliģiskās organizācijas saimnieciskās darbības, vēršami pret reliģiskās organizācijas vadības institūcijas locekļiem.

Atbilstoši Religiško organizāciju likuma 8.panta ceturtajai daļai Tieslietu ministrija katru gadu pārreģistrācijas procesā sniedz atzinumu par reliģiskās organizācijas iepriekšējā perioda darbības atbilstību normatīvo aktu prasībām. Savukārt Religiško organizāciju likuma 5.panta sestā daļa reglamentē, ka reliģisko organizāciju darbības atbilstību normatīvajiem aktiem uzrauga tiesībaizsardzības iestādes un informē Tieslietu ministriju par konstatētajiem normatīvo aktu pārkāpumiem reliģisko organizāciju darbībā. Izskatot draudžu iesniegto dokumentus, tiek vērtēts, vai draudzes dokumentos atspoguļotās darbības vai draudzes darbība iepriekšējā darbības periodā nav pretrunā ar normatīvo aktu prasībām. Tai skaitā tiek vērtēts, vai draudzes dokumentos atspoguļotais lēmums turpināt darbību un pārreģistrēt draudzi ir pieņemts saskaņā ar draudzes statūtos (nolikumā, satversmē) atrunāto kārtību. Tieslietu ministrija izvērtē iesniegto dokumentus un no tiesībaizsardzības iestādēm (Drošības policijas, pašvaldības policijas) saņemto informāciju (piemēram, iespējamie normatīvo aktu pārkāpumi, reliģiskās organizācijas vadības faktiskā atrašanās norādītajā adresē, kā arī iespējamās apkārtējo iedzīvotāju sūdzības par reliģiskās organizācijas darbību). Papildus tiek vērtēta arī informācija par tiesas nolēmumiem, kas attiecas uz draudzes darbības iepriekšēja periodā atbilstību normatīvajiem aktiem. Ja Tieslietu ministrijas rīcībā ir pamatota informācija par draudzes iepriekšējā perioda darbības neatbilstību normatīvo aktu prasībām, tā sniedz negatīvu atzinumu un norāda, ka draudze nevar būt pārreģistrēta.

Būtu noradāms, ka šī procedūra arī ļauj pašām reliģiskajām organizācijām vieglāk un ērtāk izbeigt savu darbību, ja personas vairāk negrib darboties kā juridiskā persona. Ja draudze vairāk nevēlās turpināt savu darbību, tā var nesniegt pārreģistrācijas dokumentus un automātiski tiks izslēgta no reģistra.

Saskaņā ar Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra sniegtu informāciju no 2009.gada līdz 2017.gadam reģistrētajām reliģiskajām organizācijām pārreģistrācijas process tika piemērots attiecībā uz 45 reliģiskajām organizācijām, no kurām astoņas (8) šajā laika periodā tika izslēgtas, jo neturpināja pārreģistrāciju. Minētajā laika periodā divas reliģiskās organizācijas savu darbību izbeidza pēc viena gada, trīs reliģiskās organizācijas pēc diviem gadiem, divas reliģiskās organizācijas pēc četriem gadiem, savukārt, viena reliģiskā organizācija izbeidza savu darbību pēc sešiem gadiem. Savukārt viena organizācija tika izslēgta no reģistra, pamatojoties uz Tieslietu ministrijas negatīvu atzinumu. Minētais liecina, ka praksē piektā daļa no reģistrētajām reliģiskajām organizācijām, kuras nepieder pie reliģiskajām savienībām (baznīcām), pārreģistrācijas periodā izbeidz savu darbību.

Nemot vērā minēto, pārreģistrācijas process ir samērīgs līdzeklis, lai nodrošinātu valsts drošību, sabiedrisko mieru un kārtību, kā arī citu personu veselību un tikumību, bet nepārmērīgi neierobežotu reliģiskās organizācijas darbību, jo pārreģistrācijas procesā reliģiskās organizācijas darbība, Istenojot savus uzdevumus un mērķus, netiek ierobežota. Nevar uzskatīt, ka normatīvajos aktos reliģiskajai organizācijai noteiktais pienākums izteikt savu gribu, iesniedzot attiecīgus dokumentus valsts iestādē, turpināt darboties kā juridiskajai personai, nesamērīgi ierobežo tiesības uz reliģijas brīvību. Savukārt valsts var izpildvaras ietvaros uzraudzīt reliģisko organizāciju darbību un izbeigt tās darbību, ja tā pārkāpj normatīvos aktus, un neiesaistīt šajā procedūrā tiesu.

2. Par Religiško organizāciju likuma 7.panta otrās daļas, kas paredz, ka desmit (vai vairāk) vienas konfesijas draudzes, kas ir reģistrētas Latvijas Republikā likuma 8. panta

ceturtajā daļā noteiktajā kārtībā nevar reģistrēt reliģisko savienību (baznīcu), atbilstību Satversmei, sniedzam šādu viedokli.

Reliģiskā savienība (baznīca) ir tāda reliģiskās organizācijas forma, kuru veido draudzes. Valsts normatīvajos aktos var noteikt reliģisko organizāciju juridiskās formas, lai nodrošinātu juridisko personu nošķirtību, nodrošinātu attiecīgās reliģiskās darbības formas juridisko ietvaru. Reliģiska savienība (baznīca) ir draudžu apvienība, kura var pārstāvēt draudzes intereses, koordinēt draudžu darbību, kā arī veikt citas darbības atbilstoši katras konfesijas mācībai un noteikumiem. Reliģisko savienību (baznīcu) izveido pašas draudzes, ja tas atbilst noteiktas konfesijas mācībai vai tas ir nepieciešams, lai organizētu pašu draudžu darbību. Reliģiskās savienības (baznīcas) juridiskā forma norāda uz hierarhijas augstāku pakāpi, kurai ir tādi paši darbības mērķi un tādā pati konfesija kā draudzēm, kas apliecinā noteiktu draudžu kopumu ilglīcīgu pastāvēšanu, noteiktu subjektu apvienošanos lielākajā veidojumā un tiesību pārmantojamību. Reliģiskās savienības (baznīcas) darbība ir nesaraujami saistīta ar draudžu darbību, līdz ar to ir pamatoti uzskaitīti, ka šādas juridiskās personas dibinātāju vidū būtu jābūt tādiem subjektiem, kuriem ir pastāvīgs statuss un kuru darbība atbilst normatīvo aktu prasībām. Jaunajām reliģiskajām kustībām, dibinot reliģisko organizāciju, atbilstoši Reliģisko organizāciju likuma 8.panta ceturtajai daļai ir jāpārreģistrējas reģistra iestādē, savukārt reliģiskās savienības (baznīcas) pastāvēšana ir atkarīgā no šo konkrētu draudžu pastāvēšanas. Nemot vērā, ka minētajām draudzēm ir tiesības darboties vienu gadu un pēc tam ir jāveic pārreģistrācija, nav pamata tādām reliģiskajām organizācijām, kuru darbība tiek vērtēta ik gadu un var tikt pārtraukta, veidot subjektu, kas pastāv pastāvīgi. Nepastāvot šādam ierobežojumam, praksē var gadīties situācijas, kad attiecīgās draudzes pārtrauc savu darbību, jo nolemj neturpināt pārreģistrācijas procesu vai to darbība tiek ierobežota dēļ normatīvo aktu pārkāpumiem, savukārt attiecīgā reliģiskā savienība (baznīca), kuras sastāvā vairāk nav nevienas draudzes vai ir, piemēram, viena draudze, turpina darboties.

Nemot vērā, ka valsts ir atbildīga par patiesas, atbilstošas un nemaldinošas informācijas uzturēšanu valsts reģistros, valstij ir jāveido tāda tiesību subjektu, kuriem ir juridiskās personas statuss, reģistrācijas sistēma, kas nodrošina faktiskajai situācijai atbilstošas informācijas iekļaušanu reģistrā, lai tas atspoguļotu reālu situāciju valstī noteiktajā jomā. Tā, paliekot valsts reģistrā "tukšiem subjektiem", un proti, reliģiskajām savienībām (baznīcām), kuru sastāvā nav nevienas draudzes, tiks radīts iespaids, ka valstī darbojas daudz dažādu reliģisko organizāciju, kaut gan realitātē šīs juridiskās personas savu darbību neveic, jo nav faktisko subjektu, kas to varētu darīt. Tas var maldināt sabiedrības locekļus, kuri vēlēsies pievērsties noteiktajai reliģijai un no valsts reģistriem iegūs informāciju par tādas eksistenci, kā arī valsts reģistrā būs neprecīzi atspoguļota reālā situācija reliģijas jomā valstī. Līdz ar to Reliģisko organizāciju likuma 7.panta otrs daļas nosacījumi ļauj efektīvāk un ar mazāk resursu patēriņu nodrošināt, ka valsts reģistros ir precīza un situācijai atbilstoša informācija, kā arī sniegt precīzas un patiesas ziņas sabiedrībai par tām reliģiskajām organizācijām, kuras darbojas valsts teritorijā. Tas tajā skaitā nodrošina preventīvus tiesību aizsardzības līdzekļus, ļaujot katram sabiedrības loceklim aizstāvēt savas intereses, izvairīties no krāpšanas un maldināšanas, lai, piemēram, nepieļautu, ka prettiesiskos nolūkos tiek izmantoti "realitātē neeksistējošās" reliģiskās organizācijas dati.

Turklāt, nemot vērā iepriekšējā punktā aprakstīto pamatojumu reliģisko organizāciju (draudžu) pārreģistrācijai, tie paši apsvērumi un pamatojumi ir attiecināmi uz reliģisko savienību (baznīcu), kuru dibina attiecīgās draudzes. Valsts rīcība būtu nekonsekventa, ja tā noteiktu pārreģistrācijas pienākumu draudzēm, lai aizsargātu citu personu intereses un novērstu normatīvo aktu pārkāpumus, bet tai pašā laikā ļautu darboties subjektam, kuram ir tādi paši mērķi un uzdevumi, ticības mācība un dogmas, neattiecinot uz viņu pasākumus, kuri ir nepieciešami, lai aizsargātu citu personu intereses un novērstu normatīvo aktu pārkāpumus.

Kā jau tika minēts iepriekš, reliģiskās savienības (baznīcas) reģistrācija ir nesaraujami saistīta ar draudzes reģistrācijas procesu un Reliģisko organizāciju likuma 8.panta ceturtā daļa un 7.panta otrā daļa ir jāskata kopsakarā. Viens no priekšnoteikumiem draudzes pārreģistrācijai ir

apstākļis, ka draudze ir autonoma, t.i., nepieder ne pie vienas reģistrētās reliģiskās savienības (baznīcas). Ja šādai draudzei būtu tiesības veidot reliģisko savienību (baznīcu), tad dibinot un iestājoties attiecīgajā savienībā (baznīcā), draudze vairāk nebūtu autonoma un uz to nebūtu attiecināmi pārreģistrācijas noteikumi. Tā no praktiskā viedokļa jauna reliģiskā kustība varētu dibināt jaunas autonomas draudzes (kurām saskaņā ar Reliģisko organizāciju likuma 8.panta ceturto daļu būtu jāpārreģistrējas 10 gadus), pēc viena mēneša iesniegt pieteikumu reliģiskās savienības (baznīcas) reģistrācijai, kura varētu tikt reģistrēta divu mēnešu laikā. Pēc reliģiskās savienības (baznīcas) reģistrācijas draudze vairāk nebūtu autonoma un uz to netiku attiecināts pārreģistrācijas mehānisms. Līdz ar to jauna reliģiskā kustība pēc trīs mēnešu pastāvēšanas valstī iegūtu pastāvīgu reģistrāciju un izvairītos no pārreģistrācijas procesa, kā arī no savas darbības atbilstības normatīvo aktu prasībām pārbaudes. Līdz ar to valsts izveidota jaunu reliģisko kustību darbības atbilstības konstitucionālajiem principiem un normatīvo aktu prasībām uzraudzības sistēma būtu bezjēdzīga, neefektīva un nesasniegta savu mērķi. Tā kā draudzes autonomijas statuss ir priekšnosacījums pārreģistrācijas procesa esamībai, normatīvajos aktos nevar būt atļauta tāda subjekta rīcība, kas anulē šo priekšnosacījumu.

Ministrija norāda, ka organizācijas forma (draudze vai baznīca) nekādā veidā neierobežo Latvijas Republikas Satversmes 99.panta pirmajā teikumā nostiprinātas tiesības uz reliģiskās pārliecības brīvību. Tiesību zinātnē atzīts, ka “[...] reģistrācija nav obligāts priekšnosacījums reliģiskās organizācijas pastāvēšanai. Ne visās valstīs reliģiskajām organizācijām, lai darbotos, ir nepieciešama varas iestāžu leģitimizācija reģistrācijas formā¹⁷. ” Tādējādi apstāklis, ka draudzes noteiktu laiku nevar dibināt reliģisko savienību (baznīcu), nekādā veidā neaizskar personas tiesības uz reliģijas brīvību. Turklat Reliģisko organizāciju likuma 7.panta otrajā daļā noteiktajam ierobežojumam reģistrēt reliģisko savienību (baznīcu) draudzēm, kas savu darbību Latvijā uzsāk pirmo reizi, ir arī leģitīms mērķis – pārliecināšanās, ka minētās draudzes ir lojālas Latvijas valstij un to darbība atbilst likuma prasībām.¹⁸ Arī tāds ierobežojums nosaka vien atliekošu nosacījumu reliģiskās savienības (baznīcas) izveidei, tomēr neierobežo personu reliģiskās pārliecības brīvību. Turklat valsts aizsargā jebkurai reliģiskās organizācijas formai piederīgas personas un to tiesības, nenosakot augstāku vai zemāku aizsardzības pakāpi reliģiskās organizācijas piederīgajiem atkarībā no reliģiskās organizācijas formas.

Nemot vērā minēto, Tieslietu ministrija uzskata, ka Reliģisko organizāciju likuma 7.panta otrā daļa atbilst Satversmei un ir nepieciešama un samērīga demokrātiskā sabiedrībā.

3. Par Reliģisko organizāciju likuma 7.panta trešo daļu, kas paredz, ka vienas konfesijas draudzes var izveidot valstī tikai vienu reliģisko savienību (baznīcu), atbilstību Satversmei, sniedzam šādu viedokli.

Kā jau norādīts iepriekš valstij ir tiesības pašai veidot valsts un reliģisko organizāciju attiecību modeli, izvēloties tādu modeli, kas atbilst šis valsts tiesību sistēmai, vēsturiskai attīstībai un kultūras vērtībām. Reliģiskā savienība (baznīca) ir reliģiskās organizācijas darbības forma, līdz ar to reliģiskajai organizācijai netiek ierobežotas tiesības darboties kā juridiskajai personai un reģistrēt draudzi. Tādējādi personu kopumam ir tiesības īstenot savas tiesības uz reliģijas brīvību, veidojot reliģiskās organizācijas – draudzes. Savukārt reliģiskā savienība (baznīca) ir iespējama forma, kuras izveidošanas priekšnoteikumus nosaka valsts un personai nav subjektīvu tiesību prasīt no valsts konkrētas formas reliģiskās organizācijas veidošanu atkarībā no personas vēlmes.

Reliģisko organizāciju likuma 1.panta 2.punkts paredz, ka reliģiskās konfesijas ir pasaules reliģiju virzieni, kam ir sava tīcības apliecinājums, mācība un dogmatika, kā arī kulta tradīcijas. Kaut arī valsts nosaka tikai reliģisko organizāciju juridisko darbības formu, būtu jānorāda, ka arī pašām reliģiskajām konfesijām ir noteikumi saskaņā ar kuriem tās veic savu

¹⁷ R.Balodis, Baznīcu tiesības, Rīga: Reliģijas brīvības asociācija, 2002, 292.lpp.

¹⁸ Turpat, 292.lpp.

darbību, dibina draudzes un veido savienības (baznīcas). Vienā teritorijā vienas konfesijas ietvaros var tikt izveidota tikai viena reliģiskā savienība (baznīca), kas pārstāv konkrētas draudzes. Tā, piemērām, Romas katoļu baznīca ir vienota hierarhiski veidota konfesija, kurās iekšējie noteikumi regulē kārtību un nosacījumus draudžu un savienību veidošanai. Vienas teritorijas ietvaros nevar būt divas Romas katoļu baznīcas, kas pārstāv vienu un to pašu reliģisko konfesiju. Līdzīgi kā valstī var pārstāvēt tikai viens valsts prezidents un viena valdība, nevis divi valsts prezidenti un trīs valdības vienlaikus.

Attiecībā uz izskatāmo gadījumu par autonomo pareizticīgo draudžu reģistrāciju, būtu norādāms, ka atbilstoši pareizticīgo konfesijas noteikumiem tiek veidota patriarchātu sistēma tā, ka katrs eksistējošais patriarchāts ir atbildīgs par noteiktu teritoriju, līdz ar to no konkrētas konfesijas kanoniskiem noteikumiem izriet, ka vienā teritorijā var darboties tikai viena patriarchāta veidotas reliģiskās savienības (baznīcas). Vairākas savienības (baznīcas) var tikt veidotas, ja tiek panākta vienošanās patriarchātu starpā. Piemērām, praksē tas tiek īstenots Igaunijā, kur vienu un to pašu konfesiju pārstāv divas reliģiskās savienības (baznīcas), jo tika panākta vienošanās patriarchātu starpā. Papildus būtu norādāms, ka, kaut attiecīgās autonomās pareizticīgo draudzes savos statūtos norāda, ka tās pieder pie Konstantinopoles patriarchāta, tomēr publiski pieejamos avotos, piemērām, attiecīgā patriarchātā oficiālajā tīmekļa vietnē, kur ir uzskaitītas visas patriarchāta pārraudzībā darbojošās savienības (baznīcas) un teritorijas, kurās patriarchāts darbojas, nav minēta ne Latvijas teritorija, ne attiecīgās draudzes. Līdz ar to ir vismaz apšaubāms, ka konkrētās reliģiskās organizācijas var uzskatīt par tās pareizticīgās konfesijas pārstāvjiem, kurai jau ir reģistrēta reliģiskā savienība (baznīca) – Latvijas Pareizticīgā baznīca.

Ja notiek pašu konfesiju šķelšanās un no vienas konfesijas atdalās draudze vai reliģiskā savienība (baznīca), nevar uzskatīt, ka sadalījušies subjekti pārstāv vienu konfesijas virzienu, jo šķelšanas pamatā ir dažādi uzskati par konkrēto kanonu vai mācības interpretāciju vai īstenošanu. Sadalīšanās gadījumos abi subjekti pārstāvēs pēc būtības dažādas konfesijas, nevis vienu konfesiju. Attiecīgi Religisko organizāciju likuma 7.panta trešās daļas noteikumi nevar būt par šķēršļi attiecīgu subjektu reģistrācijai, jo tie pārstāvēs dažādas konfesijas. Līdz ar to minētais noteikums nevar būt uzskatīts par tādu, kas nesamērīgi ierobežo personas tiesības īstenošanai uz reliģijas brīvību. Ir atzīstams, ka praksē var rasties problēmas attiecībā uz šīs normas interpretāciju un attiecīgo konfesiju nosaukumu ierakstīšanu valsts publiskajā reģistrā, lai tos varētu nošķirt, tomēr tas nav uzskatāms par pietiekamu, lai apšaubītu minētās prasībās atbilstību Satversmei.

Valsts sekretāra vietniece
tiesību politikas jautājumos

Macuka 67046134

L.Medina

Pils 14, Rīga, LV-1050, Latvijas Republika
Tālr. +371 6 7224345, +371 6 7225855
Reg. № 90000085869

Пилс 14, Рига, LV-1050, Латвийская Республика
Тел. +371 6 7224345, +371 6 7225855
Рег. № 90000085869

Iz. Nr. 4-111

Latvijas Universitātes
Juridiskās fakultātes profesoram
Ringoldam Baloža kungam.

A. god. profesor Ringold Baloža kungs!

Satversmes tiesā ierosināta lieta Nr.2017-18-01 par Par Religisko organizāciju likuma 7.panta otrs daļas un 8.panta ceturtās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 99. un 102.pantam un Religisko organizāciju likuma 7.panta trešās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91., 99. un 102.pantam.

Uzskatam, ka šo regulējumu atcelšana apdraud Latvijas Pareizticīgās Baznīcas tiesības, negatīvi ietekmēs visu regulējumu reliģijas jomā un var pat izraisīt spriedzi un nemierus sabiedrībā.

Lūdzam sniegt Jūsu eksperta viedokli par radušos situāciju.

Pielikumā:

- Latvijas Pareizticīgās Baznīcas situācijas vērtējums sakarā ar Satversmes tiesā ierosināto lieta Nr.2017-18-01 (3 lapas);
- Rīgas Administratīvās rajona tiesas sprieduma noraksts lietā Nr. A 42671807 A 4196-08/21 2008.gada 12.septembrī.

+

2017. g. 21. novembris

Rīgas un visas Latvijas Metropolīts

Pils 14, Rīga, LV-1050, Latvijas Republika
Tālr. +371 6 7224345, +371 6 7225855
Reg. № 90000085869

Пилс 14, Рига, LV-1050, Латвийская Республика
Тел. +371 6 7224345, +371 6 7225855
Рег. № 90000085869

Latvijas Pareizticīgās Baznīcas situācijas vērtējums sakarā ar Satversmes tiesā ierosināto lietu Nr.2017-18-01.

Sakarā ar Satversmes tiesā 2017.gada ierosināto lietu Nr.2017-18-01, nemot vērā, ka Satversmes tiesa ir pieaicinājusi Jūs izteikt Jūsu eksperta viedokli, uzskatām par nepieciešamu informēt Jūs par situācijas īpatnībām.

Lieta ir saistīta ar Viktora Kontuzorova kunga darbību Latvijas Republikā.

Pēc ierašanās Latvijā 1991. gadā Viktors Kontuzorovs bija uzņemts Latvijas Pareizticīgās Baznīcas priestera amatā, taču kā tika noskaidrots vēlāk, lai ieņemt priestera amatu Kontuzorova kungs iesniedzis viltotus dokumentus. Cilvēkresursu trūkumu dēļ V. Kontuzorovs tika uzņemts svētkalpošanai Daugavpilī, taču ar laiku ar rīkojumu tika mainīta Kontuzorova kunga kalpošanas vieta, jo bija noskaidrots, ka viņš ļaunprātīgi izmantojis finanšu līdzekļus, proti, ne visi ziedojumos iegūtie līdzekļi tika izmantoti pēc sava mērķa. Šī iemesla dēļ V. Kontuzorovs tika pārcelts Tukumā, bet nepakļāvās rīkojumam par pārcelšanu, par ko tika aizliegts svētkalpošanā. Kontuzorovs nepakļāvās rīkojumam par aizliegšanu kalpošanā un bija iniciējis sabiedriskos nemierus. Par šiem pārkāpumiem uz Latvijas Pareizticīgās Baznīcas Garīgās tiesas lēmuma ar Rīgas un visas Latvijas Arhibīskapa Aleksandra rīkojumu Kontuzorovs bija izslēgts no garīdznieku kārtas.

Taču neskatoties uz minēto, V. Kontuzorovs ne tikai turpināja svētkalpošanu, bet arī piešķīra sev bīskapa amatu, vēl jo vairāk bīskapa amata piešķiršanas procedūru vadīja Valentīns Rusancovs, kuram bija kanoniski atņemts garīgais amats.

Neskatoties uz savas rīcības prettiesiskumu, Kontuzorova kungs publiski nodarbojies ar svētkalpošanu, kurās ar maldiem ievilināja pareizticīgas personas. Šie cilvēki bija ne tikai maldināti, bet dēļ tā, ka noticēja maldinājumam, paši sevi pakļāva atdalīšanai no Baznīcas par komunicēšanos ar V. Kontuzorovu.

Pēc Rīgas un visas Latvijas Arhibīskapa Aleksandra aicinājuma atgriezties Pareizticīgajā Baznīcā un nozēlot savu grēkus, Kontuzorova kungs turpināja savas darbības, kuras kaitēja Pareizticīgajai Baznīcai. Pamatojoties uz minēto, Latvijas Pareizticīgās Baznīcas Koncils 1997. gada 27. jūlijā ar Koncila Garīgās tiesas lēmumu atdalīja Kontuzorova kungu no Pareizticīgās Baznīcas (anatema). Apelācija par minēto lēmumu netika iesniegta. Tādējādi Kontuzorova kungs vairs nepieder ne pie kādas Pareizticīgās Baznīcas pasaulē.

V. Kontuzorovs un viņa reliģiskā grupa nepieder pie Latvijas Pareizticīgās Baznīcas un nepieder pie pareizticības kā tādas, jo Kontuzorova kungam atņemtas priesterības Svētā Gara dāvanas, viņš ir atdalīts no Pareizticīgās Baznīcas, kas atbilstoši Pareizticīgas Baznīcas kanoniem un dogmatiskai mācībai nozīmē, ka Kontuzorova kungam nav tiesības nodarboties ar pareizticīgo svētkalpošanu. Līdz ar to viņa draudzēs nenotiek Sakramenti, bet tikai sakramento imitācijas.

Kontuzorova kungs ar Latvijas Pareizticīgās Baznīcas Koncila Garīgās tiesas lēmumu ir atdalīts no Pareizticīgās Baznīcas, tas nozīmē, ka pastāv leģitīms pasaules visu Pareizticīgo Baznīcu akceptēts Latvijas Pareizticīgās Baznīcas kanonisks akts, kurš apliecinā, ka Kontuzorova kungs ir atdalīts no Pareizticīgās Baznīcas un nepieder ne pie vienas Pareizticīgās Baznīcas pasaulē, un tas nozīmē, ka Kontuzorova kungs un visi viņa piekritēji nav pareizticīgie.

Tā saucamā "Latvijas Pareizticīgā Autonomā Baznīca" nepieder pie Pareizticīgās Baznīcas un neatrodas Konstantinopoles Patriarhāta kanoniskajā jurisdikcijā. Nedz šī baznīca, nedz tās bīskaps nav ierakstīti Diptihā (oficiālā Pareizticīgās Baznīcas dokumentā), kurā tiek publicēta informācijas par visiem pareizticīgiem bīskapiem visā pasaulē un par visām Pareizticīgām Baznīcām pasaulē.

V. Kontuzorovam pakļautās reliģiskās organizācijas neatbilst Pareizticīgās Baznīcas Katķisma definīcijai «pareizticīgā», jo tām nav iesvētītās garīdzniecības. Tas ir dogmatisks pamats, kas liedz grupas nosaukumā lietot terminus: „pareizticīgā”, „ortodoksālā”, „pravoslavnaja”, jo draudze pasludinot sevi par pareizticīgo autonomo draudzi, ar šo pasludināšanas aktu pati apliecinā, ka ir pārkāpusi Pareizticīgās Baznīcas dogmatisko mācību, Ticības Simbolu un kanonus, jo autonomā draudzē nav Apustuliskās Svētā Gara sukcessijas, nenotiek Sakramenti un tas nozīmē, ka šī draudze pieder pie jaunizveidotās reliģijas, bet nepieder pie Svētās Pareizticības. Visbeidzot, Kontuzorova kunga iesvētīšana bīskapa kārtā nav notikusi, jo viņa iesvētīšanas procedūru vadīja Valentīns Rusancovs, kuram kanoniski atņemts garīgais amats un kurš ar Maskavas Patriarhāta lēmumu tika atdalīts no Pareizticīgas Baznīcas.

Nemot vērā, ka Kontuzorova kunga reliģiskā organizācija nepieder pie pareizticības, situācija, kuru radījis Kontuzorova kungs, nevar būt vērtējama Moldovas situācijas kontekstā, jo Moldovā bija konflikts starp divām kanoniskām Pareizticīgām Baznīcām. Kontuzorova kunga reliģisko organizāciju apgalvojums, ka viņas bija reģistrētas pirms 1940. gada neatbilst patiesībai un ir vērtējami, ka apzināts mēģinājums maldināt tiesu.

Kontuzorova kunga reliģiskā organizācija ir jaunizveidota reliģija, jo neatbilst pareizticības identifikācijas nosacījumiem. Tas nozīmē, ka Kontuzorova kunga vēlme reģistrēt baznīcu neattiecas uz otras pareizticīgās baznīcas reģistrēšanu Latvijā – Kontuzorova kungs vēlas reģistrēt jaunizveidotās reliģijas reliģisko centru, kuram nav nekas kopējs ar pareizticību, nelabticīgi izmantojot pareizticības identificējošo nosaukumu.

Kontuzorova kunga izveidotās reliģiskās organizācijas nepamatoti izvirza pretenzijas un LPB nekustāmiem īpašumiem (sk. Rīgas Administratīvās rajona tiesas spriedumu lieta Nr. A 42671807 A 4196-08/21 2008.gada 12.septembrī). Šo pretenziju atzīšana nenoliedzami izraisītu nopietnu spriedzi un nemierus sabiedrībā.

Uzskatam, ka jaunizveidoto reliģisko organizāciju, kas nepieder pie jau reģistrētām Latvijas Republikā baznīcām, pārreģistrācijas process ir samērīga procedūra, ar kuru palīdzību tiek nodrošināta valsts drošība, sabiedriskais miers un kārtībā, kā arī citu personu veselība un tikumība, turklāt, pārreģistrācijas procesā reliģiskās organizācija darbība netiek traucēta. Tā valsts vēlas pārliecināties par to, ka jaundibināma reliģiskā organizācija nav radikāla, nepauž radikālas idejas, neaicina veikt pretlikumīgas darbības, tās mācība nav vērsta pret citiem cilvēkiem u.tml.

Tā piemēram, nav pieļaujama tādās reliģiskās organizācijas darbība, kuras pārstāvji aicina veikt noziedzīgas darbības attiecībā pret citu baznīcu pārstāvjiem. Valsts arī ir atbildīga par publiskajos reģistros ietvertas informācijas patiesumu. Tādējādi valstij jābūt kontroles mehānismam, ar kuru tā var pārliecināties, ka sniegtā par reliģisko organizāciju informācija ir patiesa un nav maldinoša. Jābūt izveidotai reģistrācijas sistēmai, kas nodrošina faktiskajai

situācijai atbilstošas informācijas iekļaušanu publiskajā reģistrā. Tā tiek novērsta “tukšo” organizāciju reģistrācija un maldinošas informācija iekļaušana publiskajā reģistrā, kā arī tiek nodrošināts, ka cilvēki var paļauties uz publiskajā reģistrā ietverto informāciju, ka konkrēta reliģiskā organizācija pieder pie konkrētas konfesijas, tās iekšēja kārtība un mācība ir atbilstoša attiecīgās konfesijas iekšējai kārtībai un mācībai, un, visbeidzot, tā nepauž pretlikumīgas idejas un neaicina uz pretlikumīgām darbībām.

Princips - viena konfesija – viena baznīca neierobežo personas tiesības reģistrēt draudzi tāda konfesijā, kurā jau ir reģistrētas citas tās konfesijas reliģiskās organizācijas. Proti, Religisko organizāciju likums neliedz personām reģistrēt pareizticīgo draudzi, ja jau pastāv Pareizticīgā Baznīca. Vienīgais ierobežojums attiecas tikai uz baznīcas dibināšanu, proti, nevar reģistrēt baznīcu tāda konfesijā, kurā jau ir reģistrēta baznīca. Taču minētais ierobežojums pamatots ar to, ka baznīcām, kuras pieder pie konkrētām konfesijām ir atsevišķa organizācija sistēma, hierarhija un darbības noteikumi, kuriem jāpakaļaujas visiem konfesijas pārstāvjiem. Ja tiktu pieļauts, ka valsts teritorijā ir iespējams reģistrēt divas vai vairākas baznīcas, kuras pieder pie vienas konfesijas, var rasties situācija, kad pastāv divas baznīcas, kuras pieder pie vienas konfesijas, bet viņu darbības principi, kanoni, organizācija u.tml. būtiski atšķiras un pretendējoša uz reģistrāciju jaunā baznīca patiesībā nepieder jau reģistrētai konfesijai.

Nemot vērā minēto, Latvijas Pareizticīgā Baznīca uzskata, ka Religisko organizāciju likuma spēkā esošais regulējums ir atbilstošs Satversmei.

+

Rīgas un visas Latvijas Metropolīts

Rīgā, 2017. g. 21 novembrī.